

Handelshøyskolen BI
Senter for finansutdanning



Handelshøyskolen BI
Senter for finansutdanning

✻ Anne Storås Modig
studiekonsulent

Elias Smiths vei 15
Postboks 580, 1301 Sandvika
Telefon 67 55 75 60
Direkte innvalg 67 55 75 41
Telefax 67 55 75 69
Telefon privat 32 85 48 03
E-mail: anne.s.modig@bi.no

Handelshøyskolen BI Senter for finansutdanning

Studiehåndbok 1999/2000

Studiehåndbok 1999/2000

Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning

Utgitt av Senter for finansutdanning, Sandvika 1999
Redaktør: Anne Storås Modig
Redaksjonen avsluttet: Juni 1999
Design/layout: Kari Hardhaug
Trykket hos PDC, Aurskog

Innledning

Innhold

Innledning

Velkommen til Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning	6
---	---

Studier ved Handelshøyskolen BI - Senter for finansutdanning

Studiemodell	8
Studieform	9
Studiemodellens grunntrekk	9
Studiemodell 1999/2000	10
Trinn I Grunnfag i økonomi BI - Bedriftsøkonom BI	11
Trinn II Bankkandidat BI	11
Trinn III Diplomøkonom BI i bank og finans	11
Enkeltkurs	12
Fullføring i studiemodell av 1994/95	12

Kursbeskrivelser

Kursoversikt høsten 1999 og våren 2000	14
--	----

Økonomisk-administrative kurs

Bedriftsøkonomisk analyse	15
Finans m/budsjettering	16
Makroøkonomi	19
Markedsføringsledelse	20
Organisasjonpsykologi og ledelse	22
Regnskapsanalyse	24
Statistikk og dataanalyse	26

Spesialemer

Bankjus	29
Bank og samfunn	30
Bedriftsanalyse I	32
Bedriftsanalyse II	35
Forsikring I	37
Forsikring II	39
Privatøkonomi med jus del I	41
Privatøkonomi med jus del II	43
Privatøkonomi med jus del III	45
Prosjektledelse	47
Strategi og styring i bank I	49
Strategi og styring i bank II	51
Strategiske endringer og bedriftsutvikling	53

Studiehåndbok

Studiekurs	57
Bedriftsanalyse og behandling av næringslivsengasjement	58
Kreditt- og depotjus	60
Markedsstrategisk ledelse	62
Penger og kreditt	64
Spesialkurs	67
Forkurs i finans	68
Globale penger	69
Skatterett	71
Innpassing av utdanning i Senter for finansutdannings studiemodell	73
Innpassing av utdanning i studiemodellen 1999/2000	74
Diplomoppgave - studiemodell 1988/89 og 1994/96	76
Oversikt over tidligere studier og kurs ved Senter for finansutdanning	77
Studieadministrativ informasjon	
Administrasjonen ved Senter for finansutdanning	80
Faglig personale	81
Øvrige faglige medarbeidere	82
Vedtekter og mandat for Handelshøyskolen BIs råd for bankstudier	83
Nytt studentsystem	84
Navneendring/ Adresseendring	84
Internett	84
Bibliotek	85
Bokhandelforbindelse	85
Studiesamlinger	85
Samarbeid ved løsning av innsendingsoppgaver	85
Kostnader og gebyrer	85
Eksamensplan for Senter for finansutdanning studieåret 1999/2000	86
Viktige opplysninger om eksamen	87
Eksamenspåmelding, eksamensavmelding og eksamenssted	88
Offentliggjøring av sensur	89
Vitnemål	90
Innlevering av prosjekt- og fagoppgaver, hjemmeeksamener	91
Rettleiding for løsning og innlevering av diplomoppgaver	94
Retningslinjer for endring av kurskoder	94
Retningslinjer for kontinuasjonseksamener	94
Masterstudier ved Handelshøyskolen BI	95
Videre studier i utlandet	96

Innledning

Reglementer

Studiereglement for Handelshøyskolen BI	98
Innhold	98
Kapittel I Generelle regler	99
§ 1 Hvem reglementet gjelder for	99
§ 2 Studentenes undersøkelses- og opplysningsplikt	99
§ 3 Opptak	99
§ 4 Studieavgift	99
§ 5 Utmelding, studieavbrudd og permisjon	99
§ 6 Forlenget studietid (fullføringsfrister)	100
§ 7 Disiplinærbestemmelser	100
§ 8 Vitnemål	100
Kapittel II Eksamen	101
§ 9 Definisjoner	101
§ 10 Eksamensformer	101
§ 11 Pensum	101
§ 12 Fritak for eksamen	101
§ 13 Adgang til å gå opp til eksamen	101
§ 14 Eksamensdeltagelse og eksamensfremmøte	101
§ 15 Eksamensavgift	102
§ 16 Forlenget tid til eksamen	102
§ 17 Fusk	102
§ 18 Kontinuasjoneksamen	102
§ 19 Sensur	102
§ 20 Klage over sensurvedtak	102
§ 21 Karakterer og vitnemål	103
§ 22 Særlige regler for flervalgseksamen	104
§ 23 Ordensbestemmelser ved eksamen	104
Kapittel III Andre bestemmelser	105
§ 24 Endringer	105
§ 25 Forbehold	105
§ 26 Ikraftttredelse	105
Kapittel IV Særskilte regler	105
§ 29 Særskilte regler for studier ved Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning	105
§ 29.1 Opptakskrav	105
§ 29.2 Normert studietid	106
§ 29.3 Frister for utmelding underveis	106
§ 29.4 Eksamensavgift	106
§ 29.5 Innsendingsoppgaver	106
§ 29.6 Regler som omfatter studenter på spesialemner og studiekurs	107
§ 29.7 Beregning av hovedkarakter etter studiemodell av 1988/89	107
Forskrift om begrunnelse og klage ved universitets- og høyskoleeksamener	108

Handelshøyskolen BI

Studietilbud studieåret 1999-2000	110
---	-----

Velkommen til Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning

Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning ønsker å være en ledende leverandør av kompetanse til finansnæringen og er løpende opptatt av å fornye og utvide studietilbudet i takt med nasjonal og internasjonal utvikling.

En viktig kilde for å generere forskning og utvikling på området er Fondet til fremme av bank- og finansstudier. Hvert år finansieres flere forskningsprosjekter gjennom fondet og i tillegg en professor- og stipendiatstilling. Arne Jon Isachsen innehar fra 1999 professorstillingen. For å reflektere globaliseringen og utviklingen i finansmarkedene tilbyr han fra kommende studieår et nytt, spennende kurs, Globale penger. Kurset er nærmere omtalt i studiehåndboken.

De strukturelle endringer i finansnæringen har ført til behov for en mer integrert rådgivning hvor både bank-, fonds- og forsikringsprodukter ses i sammenheng. Gjennom nye tilbud ønsker Senter for finansutdanning å reflektere denne utviklingen. Fra vårsemesteret 2000 tilbys et påbyggingskurs i forsikring som ytterligere er ment å styrke tilbudet til bank og forsikring. Dette reflekteres også gjennom en utvidelse av studiemodellen.

Samtidig som vi fortsatt ønsker å utvikle og foredle studietilbudet på diplomnivå, vil det nå også i større grad bli satset på å gi et tilbud rettet mot ansatte i finansnæringen som har gjennomført en høyskoleutdanning. Et masterprogram innen fondsmegling har vært gjennomført for første gang dette studieåret og finnes omtalt i egen studiebrosjyre sammen med BIs øvrige management-programmer. Det arbeides med å tilby flere tilsvarende programmer.

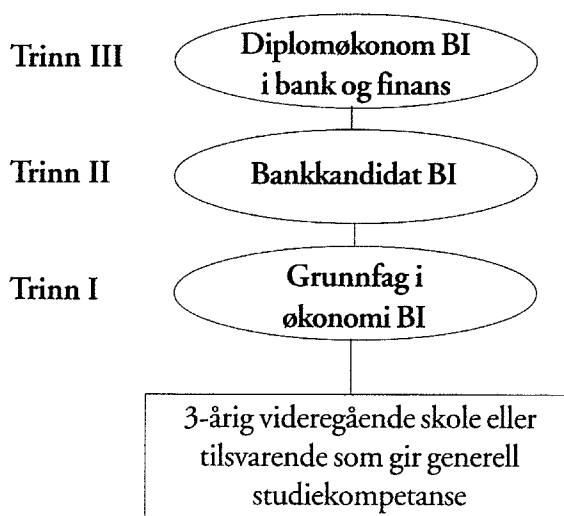
Foran et nytt studieår vil du som student stå overfor nye utfordringer som gir deg mulighet for faglig vekst og personlig utvikling. Studier kombinert med praktiske erfaring, gir deg kunnskap og ferdigheter og dermed en kjernekompetanse som gjør "din" organisasjon konkurransedyktig. Ved å bygge opp din kompetanse er du en strategisk ressurs som er helt nødvendig i et finansmarked hvor landegrensene er åpne, og det globale marked en realitet.

Lykke til med studiene ved Senter for finansutdanning!

Eldrid Aashaug Stranden
Eldrid Aashaug Stranden
Faglig leder for bank- og finansstudier

Studier ved Handelshøyskolen BI
Senter for finansutdanning

Studiemodell



Figur 1: Studiemodellen

Offentlig godkjenning av studiet

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har tildelt Handelshøyskolen BI eksamensrett etter privathøyskoleloven for Senter for finansutdannings studiemodell. Godkjenningen gjelder den treårige modellen (seks år på deltid) som er vist i figuren ovenfor.

Hvert trinn i studiemodellen tilsvarer ett års heltidsstudium, normert til 20 vekttall. Dersom studenten ønsker å benytte studiet eller deler av dette i en universitets- eller statlig høyskolegrad, avgjøres spørsmålet om uttelling av vekttall av den institusjon som studenten søker opptak til.

Grunnfag i økonomi BI - Bedriftsøkonom BI

Grunnfaget består av 15 vekttall økonomisk-administrative kurs og 5 vekttall Privatøkonomi med jus del I. Grunnfag i økonomi BI danner den nødvendige plattform av basiskunnskap for kursene i studiemodellens trinn II og III.

Bankkandidat BI

Tittelen Bankkandidat BI oppnås ved å kombinere grunnfaget med spesialemner tilsvarende 20 vekttall. Krav til kurssammensetning fremgår i beskrivelsen av studievei I Bedriftsmarked, studievei II Personmarked og studievei III Generell som du finner på de neste sidene.

Diplomøkonom BI i bank og finans

For å oppnå tittelen Diplomøkonom BI i bank og finans må en i tillegg til bankkandidatstudiet ta 20 vekttall i trinn III. Her inngår 10 vekttall i strategi og styring i bank, samt 10 vekttall til valg, jf. beskrivelse av valgmuligheter side 11 og 12.

Studieform

Deltidsstudier og fjernundervisning

Alle studietilbud ved Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning er tilrettelagt som deltidsstudier med fjernundervisning. I et deltidsstudium tilsvarer arbeidsbelastningen pr. semester halvparten av et heltidsstudium.

Under studiene er det en fordel å ha bankerfaring. Ved besvarelsen av enkelte innsendingsoppgaver kreves at studenten har en kontaktbank som kan gi nødvendig informasjon.

Det enkelte kurs er inndelt i flere studieenheter. Til hver studieenhet skal det leses en viss mengde litteratur og innsendingsoppgaver skal besvares. Studieformen legger opp til et nært samarbeid mellom student og den enkelte lærer, som gir faglig veiledning, kommentarer og karakterer på studentens besvarelser. Det er utarbeidet en egen studieveiledning for hvert kurs, som gir studenten gode råd i arbeidet med oppgaver og litteratur.

På alle kurs, med unntak av Bankjus, er det også tilbud om studiesamlinger. Se kursbeskrivelsen til det enkelte kurs.

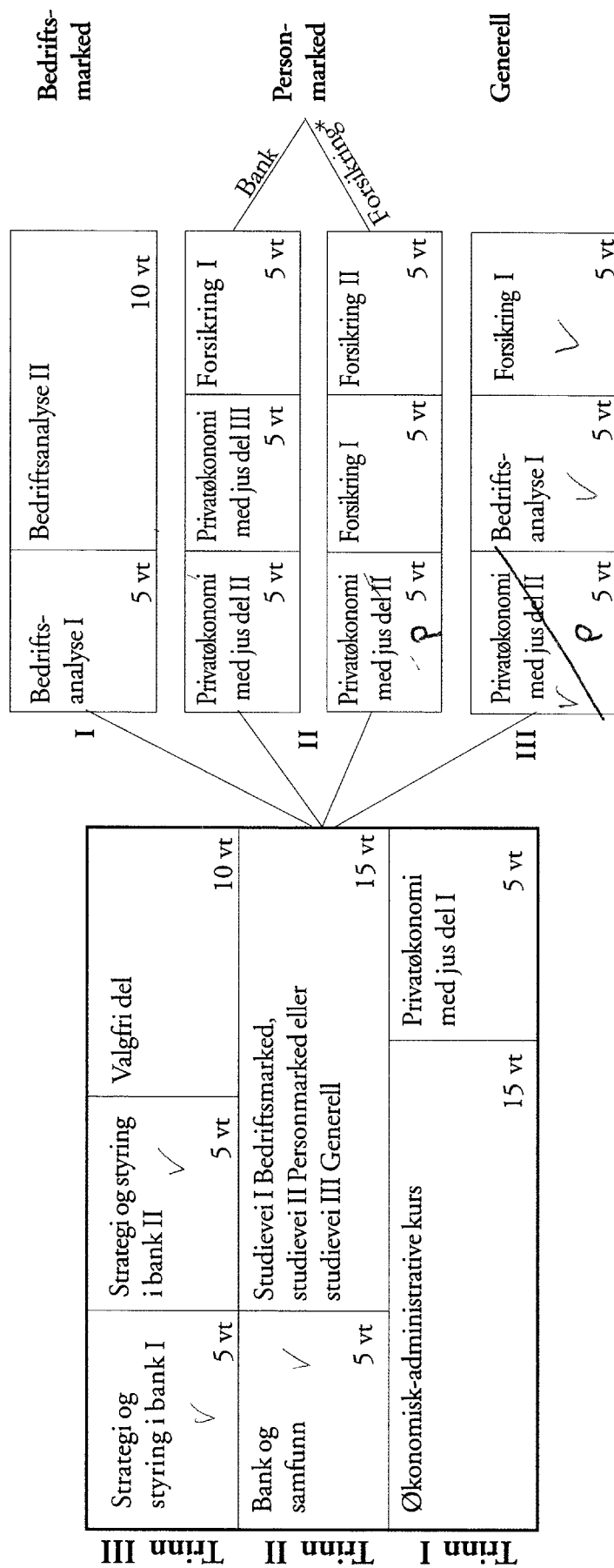
Studiemodellens grunntrekk

Studiemodellen er bygd rundt studieveier knyttet til ulike funksjoner innen bank og finans:

- bedriftsmarked
- personmarked
- generell

Hovedstrukturen, samt trinn I i studiemodellen er felles for alle tre studieveier.

Studiemodell 1999/2000



Økonomisk-administrative kurs består av følgende kursportefølje:

0601	Bedriftsøkonomisk analyse	4 vektrall
0605	Regnskapsanalyse	1 vektrall
0607	Finans m/budsjettering	2 vektrall
0621	Statistikk og dataanalyse	2 vektrall
0623	Makroøkonomi	2 vektrall
0631	Markedsføringsledelse	2 vektrall
0634	Organisasjonspsykologi og ledelse	2 vektrall

* Forsikring II tilbys først våsemesteret 2000

Trinn I

Grunnfag i økonomi BI - Bedriftsøkonom BI

For å oppnå graden Grunnfag i økonomi BI - Bedriftsøkonom BI må trinn I i studiemodellen være gjennomført:

Trinn I	Grunnfag i økonomi BI - Bedriftsøkonom BI	20 vekttall
---------	---	-------------

Trinn I i studiemodellen er felles for de tre studieveiene og består av 15 vekttall økonomisk-administrative kurs og Privatøkonomi med jus del I.

Trinn II

Bankkandidat BI

For å oppnå tittelen Bankkandidat BI må følgende være gjennomført:

Trinn I	Grunnfag i økonomi BI - Bedriftsøkonom BI	20 vekttall
Trinn II	Bankkandidat BI	20 vekttall

Trinn II i studiemodellen består av spesialemnet Bank og samfunn i kombinasjon med valg av to eller tre kurs, avhengig av studievei.

Trinn III

Diplomøkonom BI i bank og finans

For å oppnå tittelen Diplomøkonom BI i bank og finans må følgende være gjennomført:

Trinn I	Grunnfag i økonomi BI - Bedriftsøkonom BI	20 vekttall
Trinn II	Bankkandidat BI	20 vekttall
Trinn III	Diplomøkonom BI i bank og finans	20 vekttall

Trinn III i studiemodellen er felles for de tre studieveiene og består av 10 vekttall strategi og styring i bank i kombinasjon med valgfrie kurs (10 vekttall).

I valgfri del tilbys følgende alternativer:

- 10 vekttall blant følgende kurs som ikke allerede inngår i studiemodellen:

Bankjus	10 vekttall (se side 31)
Bedriftsanalyse II	10 vekttall
Forsikring I	5 vekttall *
Forsikring II	5 vekttall
Kreditt- og depotjus	6 vekttall
Markedsstrategisk ledelse	6 vekttall
Penger og kreditt	6 vekttall
Privatøkonomi med jus del III	5 vekttall
Prosjektledelse	6 vekttall
Strategiske endringer og bedriftsutvikling	5 vekttall

* Gjelder som en overgangsordning for studenter som har startet på trinn II i studiemodellen før høsten 98.

- Intercultural communication in English (4 vekttall) som tilbys gjennom BI Høyskolene og ett av de ovennevnte kurs på 6 vekttall.
- Ett semester fra internasjonalt universitet, godkjent av BI.
- En av BIs tredje års spesialiseringer, 10 vekttall (jf. diplomøkonomstudiet i økonomisk-administrative kurs) etter godkjenning.
- Studenten kan også søke om å få innpasset relevante fordypningskurs fra andre studieretninger ved Handelshøyskolen BI eller fra andre høyskoler og universiteter.

Enkeltkurs

Mulighet for å ta enkeltkurs i studiemodellen

Mange bankansatte ønsker å spesialisere seg innen bestemte fagområder som er særlig aktuelle i forhold til eget arbeidsområde. Studiemodellen er fleksibel og kan tilpasses konkrete opplæringsbehov. Med forbehold om nødvendige forkunnskaper kan søkere tas opp direkte på det aktuelle kurset.

BI Senter for finansutdanning har kurstilbud også for søkere uten generell studiekompetanse. Kursene gir i slike tilfeller ikke uttelling i en grad/tittelgivende utdanning.

Fullføring i studiemodell av 1994/95

Studenter som har startet på trinn II i studiemodellen før høsten 99, anbefales å følge modellen av 1999/2000, så fremt dette ikke er til hinder for en naturlig progresjon i studiene.

I de tilfeller hvor dette ikke er hensiktsmessig/mulig, gis det anledning til å fullføre etter studiemodell av 1994/95.

Kursbeskrivelser

Kursoversikt høsten 1999 og våren 2000

Kursnavn	Kurskode	Tilbys
<i>Økonomisk-administrative kurs</i>		
Bedriftsøkonomisk analyse	0601	høst og vår
Finans m/budsjettering	0607	høst og vår
Makroøkonomi	0623	høst og vår
Markedsføringsledelse	0631	høst og vår
Organisasjonpsykologi og ledelse	0634	høst og vår
Regnskapsanalyse	0605	høst og vår
Statistikk og dataanalyse	0621	høst og vår
<i>Spesialemer</i>		
Bankjus	0551	høst
Bank og samfunn	0511	høst
Bedriftsanalyse I	0581	høst og vår
Bedriftsanalyse II	0583	vår
Forsikring I	0560	høst og vår
Forsikring II	0562	vår
Privatøkonomi med jus del I	0590	høst og vår
Privatøkonomi med jus del II	0592	høst og vår
Privatøkonomi med jus del III	0594	vår
Prosjektledelse	0586	høst
Strategi og styring i bank I	0574	vår
Strategi og styring i bank II	0575	høst
Strategiske endringer og bedriftsutvikling	0584	høst
<i>Studiekurs</i>		
Bedriftsanalyse og behandling av næringslivseng.	3102	høst ¹
Kreditt- og depotjus	3302	vår
Markedsstrategisk ledelse	3303	høst
Penger og kreditt	3311	vår
<i>Spesialkurs</i>		
Forkurs i finans	0699	høst og vår
Globale penger	1430	høst og vår
Skatterett	1420	høst og vår
¹ Tilbys siste gang høsten 99.		
Det tas forbehold om tilstrekkelig antall deltakere på kursene.		

Økonomisk-administrative kurs

De økonomisk-administrative kursene gir nødvendig basiskunnskap til videre studier ved Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning og er obligatoriske frem til en bankkandidat- og diplomøkonomtittel. Kursene er i hovedsak identiske med tilbudene som gis gjennom BI Høyskolene, med unntak av kursene 0605 Regnskapsanalyse og 0607 Finans m/budsjettering.

Kursene inngår i Grunnfag i økonomi BI, se studiemodellen.

Kurskode 0601 (BØK 9700)

Bedriftsøkonomisk analyse

Studium:	Grunnfag i økonomi BI
Kursansvarlig:	Aage Sending
Semester:	Høst og vår
Vekttall:	4

Mål

Studentene skal få innsikt i grunnleggende bedriftsøkonomiske teorier, metoder og økonomiske modellbegreper. De skal beherske de sentrale temaer knyttet til økonomisk rapportering rettet mot bedriftsinterne såvel som bedriftseksterne informasjonsmottakere. Sentralt står også anvendelsen av slike data i beslutningssammenheng.

Mål for delkursene og emneoversikt er angitt under beskrivelsen av de enkelte delkurs nedenfor.

Forkunnskaper

Det er ingen spesielle krav til forkunnskaper.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset har tre innsendingsoppgaver, samt én telefonveiledning. Det tilbys intensivundervisning på samlinger i starten av semesteret og før eksamen. I tillegg tilbys fagveiledning på Internett ved bruk av diskusjonsgrupper på News.

DELKURS 1: Forkurs i regnskap

Mål

Studentene skal først og fremst lære grunnleggende bokføring og de enkleste prinsippene for regnskapsavslutning. Kurset skal også gi studentene innføring i grunnleggende begreper og teknikker som danner grunnlaget for videregående studier i fagområdet regnskap.

Obligatorisk litteratur

Tellefsen, J.T. og Langli, J. Chr.: Årsregnskapet. 6.utg. Oslo:

Universitetsforlaget 1999. Kap. 1-7. (Samme bok som i delkurs 2)

Sending, Aa.: Forkurs i regnskap. 2. utg. Bergen: Fagbokforlaget 1998

Anbefalt litteratur

Sending, Aa.: Case og eksamensoppgaver bedriftsøkonomisk analyse: med løsningsforslag. 2. utg.

Bergen: Fagbokforlaget 1999

Heftet dekker alle delkursene.

Emneoversikt

Kurset dreier seg først og fremst om registrering av de normale regnskapsmessige transaksjoner (bokføring). Det gis innsikt i grunnleggende registreringsprinsipper, registreringsrutiner og kontoplaner. Man går videre gjennom periodiseringer og enkel regnskapsavslutning.

DELKURS 2: Årsregnskap og regnskapsanalyse

Mål

Kurset skal gi en innføring i ulike årsregnskapsmodeller og oppøve evnen til å se de ulike modeller i sammenheng. Det er et hovedmål å gi en innføring i praktisk norsk regnskapsvesen gjennom kjennskap til sentrale regnskapsstandarder og de krav lovverket stiller til årsoppgjøret. Målet er i tillegg at man skal kunne belyse økonomiske forhold i et avsluttet regnskap. I denne sammenheng står bruk av forholdstall (nøkkeltall) og kontantstrømsanalyse sentralt.

Obligatorisk litteratur

Tellefsen, J.T. og Langli, J. Chr.: Årsregnskapet. 6.utg. Oslo:

Universitetsforlaget 1999. Kap. 8, 9, 10, 11 (unntatt 11.4 og 11.9.3), 12 (unntatt 12.5.5 og 12.6.5), 13 (unntatt 13.5 og 13.6), 14 (unntatt 14.5.5 og 14.6), 15-15.3, 15.5, 20 (unntatt 20.9) og 21

Anbefalt litteratur

Sending, Aa.: Arbeidshefte i årsregnskap og regnskapsanalyse. 2. utg. Bergen: Fagbokforlaget 1998

Emneoversikt

- Årsregnskapets målgrupper og regnskapet som informasjonskilde
- Alternative regnskapsmodeller og ulike verdivurderingsprinsipper
- Verdivurdering og periodisering av anleggsmidler
- Omløpsmidler og tilhørende periodiseringer
- Gjeldspostene og tilhørende periodiseringer
- Egenkapital og disponering av årsresultat
- Grunnleggende om utsatt skatt/skattekostnad
- Regnskapsanalysens formål og innhold
- Nøkkeltallsanalyse

DELKURS 3: Innføring i bedriftsøkonomi

Mål

Målet er å gjøre studentene kjent med grunnleggende bedriftsøkonomiske teorier, metoder og økonomiske modellbegreper for økonomisk styring av bedrifter. Man skal forstå innholdet i aktuelle begreper og teorier, og gis innsikt i hvordan økonomistyringsdata kan benyttes til kontroll og beslutninger, og kunne utnytte dette i praksis.

Obligatorisk litteratur

Sending, Aa.: Innføring i bedriftsøkonomi. Bergen : Fagbokforlaget 1997. Kap. 1-10

Anbefalt litteratur

Sending, Aa.: Arbeidshefte til Innføring i bedriftsøkonomi. Bergen: Fagbokforlaget 1997

Emneoversikt

- Kostnads- og inntektsteori. Markedsformer og markedstilpasning.
- Prissetting
- Driftsregnskapets formål og oppgaver
- Kalkulasjon etter selvkostmetoden, bidragsmetoden.
- Introduksjon til ulike driftsregnskapsmodeller (normalkalkulasjon og standardkost) og forståelse for grunnleggende avviksanalyse
- Økonomiske analyser og beslutninger på kort sikt (beslutningsrelevante kostnader og KRV-analyser)

Dataverktøy

Det er ingen krav om bruk av dataverktøy i kurset. Imidlertid vil erfaring med bruken av dataverktøy være verdifullt, og det vil lette arbeidet med å holde styr på dataene i caset. Regneark er godt egnet til bruk i forbindelse med internregnskap og regnskapsanalyse. I årsregnskap kan man benytte ulike regnskapsprogram. Eventuell tilleggsundervisning med bruk av regnskapsprogram bestemmes av den enkelte høyskole.

Eksamen

Bedriftsøkonomisk analyse avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen basert på pensumlitteraturen og et case som er bearbeidet på forhånd. Caset utleveres medio april/primio november og skal løses før eksamen. I forbindelse med caset kan det utdeles artikler og annet tilleggsmateriale som derved blir en del av pensum. Caset kan omfatte materiale fra begge delkursene, og studentene kan med fordel benytte dataverktøy ved løsningen. Casebesvarelsen skal ikke innleveres for sensur, men bringes med til eksamen sammen med selve caset. Eksamen kan bestå av praktiske og teoretiske spørsmål fra pensum, herunder fra supplerende materiale utdelt sammen med caset, men særlig spørsmål relatert til problemstillinger tatt opp i case/caseløsning. Oppgavene består i liten grad av ren gjengivelse av caseløsningen, men i å anvende den kunnskap som skal være ervervet gjennom arbeidet med caset. Karakteren fastsettes kun på grunnlag av den skriftlige eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode 0607

Finans m/budsjettering

Studium: Grunnfag i økonomi BI
Kursansvarlig: Eldrid Aashaug Stranden
Semester: Høst og vår
Vekttall: 2

Mål

Målet med kurset er å gi en innføring i budsjettering, samt praktiske sider ved foretakets investerings- og finansierungsbeslutninger. Studenten vil lære å anvende ulike modeller og metoder innen budsjettering og finans.

Forkunnskaper

Det kreves ingen formelle forkunnskaper.

Obligatorisk litteratur

Busch, T.: *Budsjettstyring*. Oslo: Tano 1991
Bøhren, Ø. og Gjærum, P.I.: *Prosjektanalyse*. Oslo: Skarvet forlag 1998
Svae, P. H.: *Finans m/budsjettering: Studieveiledning*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999

Emneoversikt

- Renteregning - nåverdi - internrentemetode
- Prosjektbudsjettering - egen- og total kapitalmetode
- Lønnsomhetsvurdering av prosjekter under sikkerhet og usikkerhet
- Finansiering og effektiv rente på lån
- Budsjettprinsipper - ulike budsjetter

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset består av to studieenheter med tilhørende innsendingsoppgaver. Det tilbys én samling à to dager.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en tre timers skriftlig, individuell eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Kalkulator og rentetabell er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode 0623 (SØK 8400)

Makroøkonomi

Studium:	Grunnfag i økonomi BI
Kursansvarlig:	Bjarne Ytterhus
Semester:	Høst og vår
Vekttall:	2

Mål

Kurset er et innføringskurs i makroøkonomi og skal med basis i sosialøkonomisk tankegang, begrepsapparat og teori gi:

- Grunnlag for lesning og tolkning av samfunnsøkonomiske problemstillinger i fagpresse og media
- Skape forståelse for hvordan samspillet mellom den offentlige og den private sektor i økonomien frembringer det resultatet vi daglig observerer
- Redegjøre for markedsmekanismene (etterspørsel, tilbud), nasjonalregnskap, inntektsteori og sammenhenger mellom real- og pengemarkedene, samt valutamarkedene

Forkunnskaper

Det er ingen spesielle krav til forkunnskaper.

Obligatorisk litteratur

Ytterhus, B. E.: Samfunnsstyring og økonomisk politikk. 6. utg. Oslo:

Cappelen akademisk forlag 1997

Grønn, E.: Samfunnsøkonomiske emner. 3. utg. Oslo: Cappelen Akademisk forlag 1998

Anbefalt litteratur

Stortingsmelding nr. 1: Nasjonalbudsjettet 2000 (kommer i oktober '99)

Synnestvedt, T. og Ytterhus, B. E.: Oppgavehefte i makroøkonomi. 2. utg.

Oslo: Cappelen Akademisk forlag 1997

Emneoversikt

1. Oversikt over økonomifaget
 - mikro og makroøkonomi
 - marked, tilbud, etterspørsel, likevekt
2. Elementær makroøkonomi
 - nasjonalregnskapsbegreper
 - økonomisk vekst og bærekraftig utvikling
 - Keynes' enkle multiplikatormodell
 - eksport og import
3. Penge- og finanspolitiske begreper
 - om pengemarkedet
 - ISLM-modellen i en lukket økonomi
 - det offentliges budsjettbalanse
 - finans og pengepolitikk i praksis

4. Stabiliseringspolitikk i en åpen økonomi
 - valutamarkedet
 - finans- og pengepolitikk ved fast/flytende valutakurs
5. Utdyping av de enkle makromodellene
 - inflasjon, Phillipskurven
 - AD/AS-modellen

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset har to innsendingsoppgaver. Det tilbys intensivundervisning på samlinger i starten av semesteret og før eksamen. I tillegg tilbys fagveiledning på Internett ved bruk av diskusjonsgrupper på News.

Dataverktøy

Bruk av dataverktøy er ikke obligatorisk i kurset. Dataverktøy kan imidlertid brukes til å eksemplifisere og visualisere en rekke av kursets sentrale problemstillinger. For de studenter som ønsker det, vil det ved eksamen bli anledning til å bruke dataverktøy. Det anbefales at man da disponerer egen PC.

Anbefalt programvare

Vidvei, T. og Ytterhus, B. E.: MAKRO versjon 2.00. Dataverktøy i makroøkonomi. Oslo:

Bedriftsøkonomens Forlag 1992 eller senere utgave. *Ikke å anbefale. (Robert)*

Eksamen

Kurset avsluttes med en hjemmeeksamen på 72 timer som løses individuelt eller i grupper på inntil tre studenter. Det er tillatt å bruke dataverktøy til å løse eksamensoppgavene der det er hensiktsmessig.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode 0631 (MRK 8614)

Markedsføringsledelse

Studium: Grunnfag i økonomi BI
Kursansvarlig: Arne Stokke Johnsen
Semester: Høst og vår
Vekttall: 2

Mål

Studenten skal etter kurset ha styrket sine basiskunnskaper i markedsføring og oppnådd en bedre forståelse av markedsføringens virkemidler og funksjon. Studenten skal bli godt kjent med sentrale begreper, teorier og modeller knyttet til markedsføring. En sterkere markedsorientering og faglige kunnskaper skal gjøre studenten bedre i stand til å identifisere, analysere og løse enklere markedsføringsproblemer i praksis.

Forkunnskaper

Det kreves ingen formelle forkunnskaper. I og med at markedsføring er nært knyttet til praksis og til andre funksjoner i arbeidslivet, vil studenter med praktisk erfaring og med innsikt i andre bedriftsøkonomiske disipliner få større utbytte av kurset.

Obligatorisk litteratur

Framnes, R., Thjømøe, H. M. og Blom, S. E.: Markedsføringsledelse 5. utg.
Oslo: Tano Aschehoug 1997

Framnes, R. og Johnsen, A. S.: Oppgavesamling med svar og løsningsmomenter til
Markedsføringsledelse. Eget forlag 1997

Emneoversikt

- Introduksjon til markedsføringsfagets utvikling
- Markedsføringsfunksjonenes plass i virksomheten
- Strategi og markedsplanlegging
- Markedsføringens omgivelser og arbeidsbetingelser
- Kjøpsatferd på forbruker- og bedriftsmarkedet
- Segmentering, markedsanalyse og prognoser
- Markedsføringens virkemidler
- Organisering og kontroll av markedsføringen

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset har to innsendingsoppgaver. Det tilbys intensivundervisning på samlinger i starten av semesteret og før eksamen. I tillegg tilbys fagveiledning på Internett ved bruk av diskusjonsgrupper på News.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Ingen hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode 0634 (ORG 9601)

Organisasjonspsykologi og ledelse

Studium: Grunnfag i økonomi BI
Kursansvarlig: Øyvind Marthinsen
Semester: Høst og vår
Vekttall: 2

Mål

Dette kurset tar sikte på å gi forståelse for individers adferd og holdninger i organisasjoner, hvordan beslutninger fattes og hvordan samspillet mellom individer fungerer i organisasjoner. Siktemålet er å gi studentene et sett nyanserte og kraftfulle måter å forstå organisasjoner på og ferdigheter i å tenke organisasjonsteoretisk i forhold til deres administrative og ledelsesmessige problemer. I tillegg vil kurset gi en grunnleggende innføring i ledelse. Spesiell vekt legges på en referanseramme for å analysere ledelsesfunksjonen.

Forkunnskaper

Det er ingen spesielle krav til forkunnskaper.

Obligatorisk litteratur

Kaufmann, G. og Kaufmann A.: Psykologi i organisasjon og ledelse. 2.utg.

Bergen: Fagbokforlaget 1998

Berg, M.E.: Lederutvikling: situasjon, virkemidler, belønning. 2. utg.

Oslo: Cappelen Akademisk forlag 1996

Berg, M.E., Martinsen, Ø., og Thompson, G.: Ledelse, kompetanse og omstilling.

Oslo: Universitetsforlaget 1998

Emneoversikt

1. Organisasjonspsykologi, utdrag fra kapitler i Kaufmann & Kaufmann:

- Psykologi på organisasjonsarenaen
- Motivasjon
- Emosjoner
- Personlighet
- Persepsjon
- Læring
- Problemløsninger, beslutninger og kreativitet
- Holdninger og jobbtilfredshet
- Gruppesykologi
- Ledelse og samspill
- Fra mellomledelse til toppledelse

2. Ledelse, kompetanse og omstilling, utdrag fra boken Berg, Martinsen og Thompson:

- Selvledelse: lede medarbeiderne til å lede seg selv
- Ledelse og lederutvikling
- Kompetanseendring

3. Lederutvikling, utdrag fra kapitler i Berg.:

- Referanserammer

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset har to innsendingsoppgaver. Det tilbys intensivundervisning på samlinger i starten av semesteret og før eksamen. I tillegg tilbys fagveiledning på Internett ved bruk av diskusjonsgrupper på News.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Ingen hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode 0605

Regnskapsanalyse

Studium:	Grunnfag i økonomi BI
Kursansvarlig:	Trond Eklund
Semester:	Høst og vår
Vekttall:	1

Mål

Kurset gir en innføring i regnskapsanalyse og har som mål å gi en grunnleggende forståelse i bruk av ulike analyseformer for å kunne tolke den informasjon som gis i bedriftens årsregnskap. Kurset fokuserer på bruk av regnskapsanalyse som en sentral del av en kredittvurdering. Det vil bli lagt stor vekt på oppgaveløsning.

Forkunnskaper

Bedriftsøkonomisk analyse eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

Eklund, T. og Knutsen, K.: *Regnskapsanalyse med årsoppgjør: aktiv bruk av regnskapet*. 6 utg.

Oslo: Universitetsforlaget 1999, kapitlene 1 - 7

Eklund, T. og Knutsen, K.: *Hjelper til Regnskapsanalyse med årsoppgjør*. 3 utg.

Oslo: Universitetsforlaget 1999

Eklund, T.: *Regnskapsanalyse. Studieveiledning*. Sandvika, Handelshøyskolen BI,

Senter for finansutdanning 1999

Emneoversikt

- Regnskapsanalysens plass i en kredittvurdering
- Vurdering og korrigering av regnskapsdata
- Tradisjonell regnskapsanalyse
 - rentabilitet
 - likviditet
 - kapitalstruktur
- Resultatanalysen etter bidragsmetoden
- Finansieringsanalyse
- Kontantstrømanalyse

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset består av fire studieenheter med tilhørende innsendingsoppgaver, hvorav én er obligatorisk. Det tilbys én samling à to dager.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en tre timers skriftlig, individuell eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode 0621 (MET 8006)

Statistikk og dataanalyse

Studium: Grunnfag i økonomi BI
Kursansvarlig: Fred Wenstøp
Semester: Høst og vår
Vekttall: 2

Mål

Kursets mål er å lære studentene:

- Å innhente og behandle kvantitativ informasjon på en hensiktsmessig måte, blant annet ved hjelp av dataverktøy.
- Å forholde seg kognitivt til usikkerhet, slik at de bedre kan skille mellom tilfeldighet og systematikk ved hjelp av intuisjon.
- Prinsippene for statistisk inferens slik at de kan forstå og verdsette forsknings- og utredningsarbeid og kommunisere med eksperter.
- Erfaring i selvstendig problemløsende arbeid.
- Øvelse i praktisk og hensiktsmessig analyse og tilrettelegging av data.
- Selvstendig kunnskapsverving ved hjelp av standard statistisk analyse.

I tillegg gir statistikk-kurset nødvendige forutsetninger for andre økonomisk-administrative fag.

Forkunnskaper

Det er ingen spesielle krav til forkunnskaper.

Obligatorisk litteratur

Wenstøp, F.: Statistikk og dataanalyse. 5. utg. Oslo: Tano Aschehoug 1997

Anbefalt litteratur

Wenstøp, F.: Statistikk og dataanalyse. Arbeidshefte med bruk av programvare. 6. utg. Oslo: Tano Aschehoug 1998

Aakre, P. og Wenstøp, F.: Eksamensoppgavesamling med løsningsforslag i statistikk for bedriftsøkonomstudiet. Sandvika: BI Forlag, siste utgave

Emneoversikt

- Oversikt, tilfeldig variasjon - Kapittel 1
- Beskrivelse av en stikkprøve, ordningsobservatorer - Kapittel 2
- Å generalisere fra en stikkprøve, konfidensintervall - Kapittel 3
- Statistisk metode, meningsmåling, kontrollgrupper, måleskalaer - Kapittel 4
- Sannsynlighetsregning, mengdelære - Kapittel 5
- Kombinatorikk og sannsynlighetsfordelinger, binomial og hypergeometrisk - Kapittel 6
- Hypoteseprøving og testers styrke - Kapittel 7
- Ikke-parametriske tester: tegntesten, tegnrangetesten, Mann-Whitney testen og Fishers test - Kapittel 8
- Normalfordelingen - Kapittel 9
- Inferens om ett og to gjennomsnitt, studentfordelingen - Kapittel 10
- Kategoriske variabler, kontingenstabeller - Kapittel 11

- Lineær regresjon og korrelasjon - Kapittel 12
- Kurvefremskriving - Kapittel 13
- Valg av metode - Kapittel 14

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset har to innsendingsoppgaver. Det tilbys intensivundervisning på samlinger i starten av semesteret og før eksamen. I tillegg tilbys fagveiledning på Internett ved bruk av diskusjonsgrupper på News.

Dataverktøy

Bruk av programvare i kurset vil lette tilegnelsen av stoffet, være tidsbesparende ved oppgaveløsninger, og muliggjøre profesjonell fremstilling av grafikk. I tillegg er det av stor verdi i seg selv at en økonom har erfaring i bruk av regneark. Vi anbefaler derfor at studentene benytter programvare, både under kurset og ved eksamen, men det er ingen betingelse.

Anbefalt programvare: Forskjellig programvare har ulike styrker og svakheter, og en bruker bør kunne benytte flere typer. Vi anbefaler Excel, Minitab og Statark. Excel er et generelt regneark med kraftige statistiske funksjoner innebygget som kan benyttes til de fleste aktuelle beregninger i pensum. Minitab er en brukervennlig og kraftfull profesjonell statistikkpakke med funksjoner som også dekker videre kurs i statistikk. Statark er en Excel-implementert pedagogisk programpakke med tilrettelagte funksjoner som er knyttet til de enkelte kapitlene i pensum. Statark er inkludert i Wenstøp, F.: Statistikk og dataanalyse. Arbeidshefte med bruk av programvare. Oslo: Tano 1997 eller 1998. Arbeidsheftet inneholder bokens datafiler, som også kan benyttes av Minitab og gir instruksjon i hvordan Statark og Minitab kan benyttes i oppgaveløsning.

Eksamen

Kurset avsluttes med en tre timers individuell flervalgseksamen som delvis bygger på et case som utleveres to uker på forhånd. Hele boken unntatt kapittel 15 er pensum til den individuelle flervalgseksamen. Caset kan løses med eller uten dataverktøy. Bruk av dataverktøy vil kunne være arbeidsbesparende og gi mindre rom for feil. Caset skal ikke innleveres, men oppgave og løsning medbringes som underlag for flervalgseksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Spesialemner

Spesialemnene er sentrale i studiemodellen. Kursene kombinerer teori med gjennomgang av konkrete, bankspesifikke problemstillinger.

Under studiene er det en fordel å ha bankerfaring. Ved besvarelsen av enkelte innsendingsoppgaver kreves det at studenten har en kontaktbank som kan gi nødvendig informasjon.

Kurskode 0551

Bankjus

Studium: Diplomøkonom BI i bank og finans
Kursansvarlig: Viggo Hagstrøm og Dag Jørgen Hveem
Semester: Høst og vår, med opptak høst
Vekttall: 10

Mål

Målet med kurset er at den enkelte student skal

- få økt forståelse for rettsreglenes betydning for kvaliteten på bankarbeidet
- få oppøvet evnen til å avdekke og anvisne løsning på juridiske problemstillinger
- få innsikt i praktiske konsekvenser av å opptre rettsstridig
- kunne kommunisere problemområder effektivt med juridiske eksperter

Målet er at dette skal gi bedre rådgivning innenfor bedrifts- og privatøkonomiske emner, noe som vil være en sentral kvalitetsfaktor i det praktiske bankarbeid i årene fremover.

Forkunnskaper

Det kreves ingen formelle kunnskaper.

Obligatorisk litteratur

Litteraturen som er utgitt av Senter for finansutdanning er spesialutviklet. Dette sikrer at problemstillingene er relevante og praktiske - og at de er drøftet og presentert med forankring i bank. Litteraturen er tilrettelagt for fjernundervisning og består av:

Bankjus del I. Oslo: Bankakademiet 1993 m/tillegg eller Bankjus-kompendium I 1999

Bankjus del II. Oslo: Bankakademiet 1993 m/tillegg eller Bankjus-kompendium II 1999

Hveem, D. J.: *Bankjus: Studieveiledning og cases.* Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999

Artikler og klipp. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000

Emneoversikt

Studiet er praktisk rettet og tar for seg følgende emneområder:

- Introduksjon til bankjus
- Personrett
- Familierett
- Ugift samliv
- Arverett
- Avtalerett
- Obligasjonsrett
- Kausjonsrett
- Boligrett
- Pengekravsrett
- Tingsrett
- Panterett
- Tvangsfullbyrdelse og konkurs
- Selskapsrett
- Banklovgivningen

Gjennomføring

Normert studietid er to semestre på deltid. Kurset består av syv studieenheter med tilhørende innsendingsoppgaver. Studenten skal i tillegg ha minimum tre telefonveiledninger med lærer i løpet av kurset.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en seks timers skriftlig, individuell eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Lovsamling er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Innpassing av kurset i studiemodellen

Spesialemnet Bankjus er utviklet med tanke på studenter som ønsker å ta enkeltkurs (delstudier) med fordypning i bankjus i sin fagkrets.

Studenter som ønsker å innpasse kurset i Senter for finansutdannings studiemodell frem mot en tittel, bør være oppmerksomme på at faglig overlapping med juspensum i andre kurs medfører at kun deler av kurset kan gi uttelling i studiemodellen.

Valg av Bankjus i studievei III gir faglig overlapping i forhold til Privatøkonomi med jus del I og del II og vil kun gi uttelling på 7 vekttall i studiemodellen.

Det er også viktig å være oppmerksom på graden av overlapping mellom Bankjus og Bedriftsanalyse II. Denne overlappingen er vurdert til 6 vekttall. Studenter som tar både Privatøkonomi med jus del I og del II og Bedriftsanalyse I og II vil tilnærmet ha dekket hele pensum i Bankjus.

Kurskode 0511

Bank og samfunn

Studium: Bankkandidat BI
Kursansvarlige: Terje Synnestvedt, Sverre Knutsen og Anders Tveit
Semester: Høst
Vekttall: 5

Mål

Kurset skal gi studenten perspektiv på næringsutvikling og kunnskap om samfunnsmessige forhold og sammenhenger som er sentrale for en medarbeider i finansnæringen. Målsettingen oppnås ved at studentene går gjennom to deler som er nærmere beskrevet nedenfor.

Forkunnskaper

Makroøkonomi eller tilsvarende.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset består av fem studieenheter med tilhørende innsendingsoppgaver, tre enheter i 1. del og to enheter i 2. del. Det tilbys to samlinger à fire dager.

Bank og samfunn - 1. del:

Mikro- og makroøkonomi/offentlig økonomi

Ansvarlige: Terje Synnestvedt og Anders Tveit
3 vekttall

Mål

Målet med kurset er å gi studenten innsikt i konsumenters og bedrifters tilpasning i ulike markedsmessige situasjoner, og vurdere konsumenters og bedrifters innvirkning på allokeringen av samfunnets ressurser, samt velferdsmessige konsekvenser av ulike markedsformer. Det tas sikte på å drøfte behovet for offentlige inngrep i en markedsøkonomi, redegjøre for konsekvensene av markedssvikt og gi innsikt i metoder til bruk i samfunnsplanlegging.

Kurset skal videre utdype studentens kunnskaper innen sentrale, samfunnsøkonomiske problemstillinger fra trinn I i studiemodellen, blant annet penge- og kredittmarkedenes innvirkning på realøkonomiske forhold, ulike anbefalinger om økonomisk politikk i en åpen økonomi og dessuten valutakurspolitikk.

Obligatorisk litteratur

Dedekam, A. jr.: *Makroøkonomi*. 3. utg. Oslo: Universitetsforlaget 1999
Parkin, M.: *Microeconomics*. 4rd ed. Reading, Mass.: Addison-Wesley 1997
Ringstad, V.: *Samfunnsøkonomi 3*. 3. utg. Oslo: Cappelen Akademisk 1994
Bind 3: Offentlig økonomi og økonomisk politikk
Ringstad, V.: *Løsningsforslag til øvingsoppgaver Offentlig økonomi og økonomisk politikk*. Oslo: Cappelen Akademisk 1994
Synnestvedt, T.: *Bank og samfunn 1. del: Studieveiledning og oppgaver*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999

Emneoversikt

Emnene i denne delen av kurset er organisert i tre deler:

Mikroøkonomi

- Introduksjon til mikroøkonomisk analyse
- Etterspørre, tilbydere og markeder
- Teori om konsumenters og bedrifters tilpasning
- Teori om hvordan markedene fungerer
- Markedenes allokering av ressurser

Makroøkonomi

- IS-LM-modellen
- Mundell-Flemmingmodellen
- AD-AS-modellen
- Phillipskurven
- Makroøkonomisk politikk i åpne økonomier

Offentlig økonomi

- Den offentlige sektors rolle i en økonomi som den norske
- Frikonkurransmodellens optimalitetsegenskaper
- Markedsimperfeksjoner
- Skatteteori
- Nyttekostnadsanalyse

Bank og samfunn - 2. del:

Bankenes rolle i samfunnet i et langtidsperspektiv

Ansvarlig: Sverre Knutsen
2 vekttall

Mål

Målet med kurset er å gi studenten kunnskap og innsikt om bank- og finansinstitusjonenes rolle i samfunnsøkonomien i historisk perspektiv.

Obligatorisk litteratur

Bergh T. et. al.: *Norge fra U-land til I-land: vekst og utviklingslinjer 1830 - 1980.*

Oslo: Gyldendal 1983 (side 7-70, 106-235)

Knutsen, S.: *Bank og samfunn 2. del: Studieveiledning og oppgaver.* Sandvika:

Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999

Artikkelsamling. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999

Emneoversikt

- Langtidslinjer i norsk økonomisk historie
- Fremveksten av moderne bank- og finansinstitusjoner 1850-1920
- Bank, bedrift og økonomisk utvikling
- Finansielle kriser

- Regulering og tilsyn: Hovedlinjer og vendepunkter i norsk banklovgivning
- Det regulerte marked. Bankene og norsk kredittpolitikk, 1945-80
- Internasjonalisering og omstilling i bank- og finansnæringen

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Kalkulator er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode 0581

Bedriftsanalyse I

Studium: Bankkandidat BI
Kursansvarlige: Gunnar A. Dahl og Per Thoresen
Semester: Høst og vår
Vekttall: 5

Mål

Målet med kurset er å kombinere praktisk og teoretisk forståelse for de problemene som reiser seg i forbindelse med den økonomiske analysen av næringslivsengasjementer. Kurset gir en innføring i problemstillinger man i praksis står overfor ved behandling av næringslivsengasjementer. Bedriftens økonomiske stilling og utvikling er av vital betydning for banken, og det blir lagt stor vekt på en systematisk opplæring i praktiske vurderings- og analyseteknikker.

Forkunnskaper

Bedriftsøkonomisk analyse, Finans m/budsjettering og Regnskapsanalyse eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

- W* Bøhren, Ø. og Gjørum, P. I.: *Prosjektanalyse*. Oslo: Skarvet forlag 1998 2 utg. 1999
Eklund, T. og Knutsen, K.: *Regnskapsanalyse med årsoppgjør: aktiv bruk av regnskapet*. 6. utg.
Oslo: Universitetsforlaget 1999
Dahl, G. A. og Thoresen, P.: *Teori og metoder for verdivurdering: Forelesningsnotat*.
Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000
Thoresen, P.: *Budsjettering og likviditetsstyring: Forelesningsnotat*.
Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000
Dahl, G. A.: *Budsjettanalyse: Forelesningsnotat*.
Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000
Thoresen, P.: *Investeringsanalyse: Forelesningsnotat*.
Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000
Dahl, G. A. og Thoresen, P.: *Praktisk regnskapsanalyse: Forelesningsnotat*.
Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000
Dahl, G. A.: *Credit Management i bank: Forelesningsnotat*.
Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000
Dahl, G. A.: *Årsoppgjørets spesifikasjons- og vurderingsregler: Forelesningsnotat*.
Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000
Dahl, G. A.: *Viktige skatteregler av betydning for årsoppgjøret: Forelesningsnotat*.
Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000
Sentrale pensumartikler fra Praktisk Økonomi & ledelse.
Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000

Emneoversikt

Følgende hovedemner vil bli behandlet:

- Credit management i bank. Oversikt over hovedelementene i engasjementsvurdering
- Aksjelovens og regnskapslovens bestemmelser om årsoppgjør
- Aksjelovens og revisorlovens bestemmelser og revisjonens utførelse

- Viktige skatteregler av betydning for årsoppgjøret
- Praktisk regnskapsanalyse
- Budsjettutarbeidelse og budsjettanalyse, herunder likviditetsbudsjetter og kapitalbehovsberegninger
- Finansieringsstrategi og prosjektfinansiering
- Analyse av bedriftens kommersielle risiko og identifikasjon av kritiske risikofaktorer
- Finansiell risikoanalyse
- Modell for risikoklassifisering og konkurspredikasjon
- Anvendelse av investeringsanalyse i kredittvurdering
- Verdivurdering av bedrifter og aksjer

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. I kurset inngår fire innsendingsoppgaver inkludert semesteroppgave. Studenten skal ha minimum én telefonveiledning med lærer i løpet av kurset. Det tilbys to samlinger à fire dager.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode 0583

Bedriftsanalyse II

Bedriftsrådgivning og kredittvurdering

Studium: Bankkandidat BI
Kursansvarlig: Eldrid Aashaug Stranden og Stein-Rune Fjærvoll
Semester: Vår og høst, med opptak vår
Vekttall: 10

Mål

Kurset bygger på Bedriftsanalyse I eller Bedriftsanalyse og behandling av næringslivsengasjement og skal gi en fordypning innen emner knyttet til bedriftsrådgivning og kredittvurdering i bank. Kurset skal gi en helhetsforståelse for vurdering av næringsengasjementer ut fra bedrifts- og næringsøkonomiske, strategiske og juridiske sider. Kurset gir innsikt i hvordan bedriftens økonomiske og strategiske stilling kan analyseres og tolkes. Det blir lagt vekt på å gi innsikt i sentrale faktorer ved kredittvurdering, oppfølging og kontroll av engasjementer, samt håndtering av tapsengasjementer.

Forkunnskaper

Bedriftsanalyse I eller Bedriftsanalyse og behandling av næringslivsengasjement, Bedriftsøkonomisk analyse, Finans m/budsjettering og Regnskapsanalyse eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

- Bøhren, Ø. og Michalsen, D.: *Finansiell økonomi: teori og praksis*. Oslo: Skarvet Forlag 1994
Moen, H.: *Kredittvurdering i bank: hvordan vi styrer kredittene*. Sandvika: BI Bankakademiet 1997
Eklund, T. og Knutsen, K.: *Regnskapsanalyse med årsoppgjør: aktiv bruk av regnskapet*. 6. utg. Oslo: Universitetsforlaget 1999
Svendsen, B. og Rinde, J.: *Næringsøkonomiske emner: del I og del II*. Oslo: Bankakademiet 1993
Reve, T. og Grønhaug, K.: *Strategi og organisasjon*. Oslo: Tano 1989
Reve, T. og Stokke, P.S.: *Strategisk analyse: grunnlaget for praktisk strategiutvikling*. Bergen: Fagbokforlaget 1996
Reve, T., Lensberg, T. og Grønhaug, K.: *Et konkurransedyktig Norge*. Oslo: Tano 1992
Bankjus del I og II. Oslo: Bankakademiet 1993 med tillegg av 1999 eller Bankjuskompendium, Sandvika 1999
Bedriftsanalyse II: Studieveiledning og case. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000
Artikler og klipp. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000
Praktisk Økonomi og ledelse:
Nr. 1/1988: *Kredittvurdering og kredittgivning*
Nr. 3/1991: Eklund, T. og Knutsen, K.: *Engasjementsoppfølging og risiko - hvordan inndeles engasjementer etter risiko?*
Nr. 1/1993: *Et konkurransedyktig Norge*
Nr. 2/1994: *Konkurrans forbedring*
Motorbransjen: Nr. 1/2000
Kredittilsynet: *Norske bankers praksis på kredittområdet*, Småskrift nr. 1 1994
Kredittilsynet: *God praksis på kredittområdet*, vedlegg til Småskrift nr. 1 1994

Emneoversikt

- Analyse av bedriftens økonomiske stilling
- Prosjektvurdering og finansiering
- Nærings- og bransjeanalyser
- Bedriftsstrategi
- Prising av kreditt - risikovurdering
- Kredittpolicy, porteføljestrategi og kredittvurdering
- Engasjementsoppfølging
- Problemengasjementer
- Juridiske aspekter og aktuelle rettsregler av betydning for engasjementsvurdering og oppfølging

Ved gjennomgang av de ulike temaene skal studentene løse innsendingsoppgaver. I disse oppgavene (casene) møter studenten bedrifter i ulike «livsfaser» og fra forskjellige næringer/bransjer. Casene integrerer faglige problemer fra bedriftsøkonomi og regnskap, næringsøkonomi, strategi og jus.

I kurset behandles sentrale deler av regnskapslovgivningen, selskapsrett, avtalerett, pengekravsrett, pante- og tingsrett, tvangsfullbyrdelse og konkurs og annen aktuell banklovgivning.

Gjennomføring

Normert studietid er to semestre på deltid. Kurset består av syv studieenheter med tilhørende innsendingsoppgaver. Studenten skal ha minimum tre telefonveiledninger med lærer i løpet av kurset. Det tilbys to samlinger à fire dager i løpet av kurset, én i hvert semester.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en seks timers skriftlig, individuell eksamen. Eksamensoppgavene kan knyttes til spørsmål fra casene i de syv studieenheterne eller til spørsmål fra pensum mer generelt. "Studieveiledning og case", se obligatorisk litteratur ovenfor, skal bringes med til eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode 0560

Forsikring I

Studium: Bankkandidat BI
Kursansvarlig: Eldrid Aashaug Stranden og Stig Harry Olsen
Semester: Høst og vår
Vekttall: 5

Mål

Målet med kurset er at studenten skal få innsikt i forsikringsnæringens rammebetingelser og struktur, risikobegrepet i forsikring, grunnleggende livsforsikringsteknikk og forsikringsselskapenes kapitalforvaltning. Kurset fokuserer på rådgiverens rolle og skal gi kunnskaper om både kollektive og individuelle forsikringer, herunder kapital-, rente-, pensjons-, gruppeliv- og ulykkesforsikring. Kurset skal også gi innsikt i aktuelle skadeforsikringsprodukter for personkunder, med vekt på motorvogn-, brann- og kombinert forsikring.

Forkunnskaper

Privatøkonomi med jus del I eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

Personforsikring: Privat-bedrift. Oslo: Forsikringsakademiet 1999
Kompendium i Forsikring I. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999
Skadeforsikring for livassurandører. Oslo: Forsikringsakademiet 1997
Studieveiledning i Forsikring I for personkunderådgivere. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000
Berthelsen, E.: *Informasjonsplikten.* Oslo: Forsikringsakademiet 1997
Artikler og klipp. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000

Emneoversikt

Risiko, struktur og rammebetingelser i forsikring

- Rammebetingelser for forsikring
- Forsikring og samfunn
- Risikobegrepet i forsikring
- Forsikringsbehov og rådgivning
- Forsikringsrett
- Selskapets informasjonsplikt

Personforsikring

- Folketrygd
- Livsforsikringsteknikk
- Risikovurdering
- Pensjons-/renteforsikring - individuell og kollektiv
- Kapitalforsikring og kontoprodukter
- Yrkesskade
- Ulykkesforsikring
- Skatt og forsikring

Skade

- Motorvognforsikring
- Brann- og kombinert forsikring
- Premiefastsettelse

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. I kurset inngår fem innsendingsoppgaver. Det tilbys to samlinger à tre dager.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en seks timers skriftlig, individuell eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Lovsamling og kalkulator er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode 0562

Forsikring II

Studium:	Bankkandidat BI
Kursansvarlig:	Erik Hæreid
Semester:	Høst og vår
Vekttall:	5

Overordnet mål

Kurset inneholder 3 vekttall livsforsikring og 2 vekttall skadeforsikring, og er begrenset til personforsikring og skadeforsikring for personkunder. Som i Forsikring I vil vi også i dette kurset fokusere på kunderådgiverens rolle. Kurset vil gi kunderådgiveren en allsidig kunnskap innen både person- og skadeforsikring. Rådgiveren vil således være i stand til å utføre kvalifisert kundebehandling for privatpersoner i hele forsikringstiden.

Mål personforsikring

Med bakgrunn i den grunnleggende forståelse studenten har fått i Forsikring I, skal kurset gi en ytterligere fordypning vedrørende forsikringsproduktene, vilkårene og livsforsikringsteknikken. Innenfor livsforsikringsteknikken vil vi ta for oss beregningsmetodikk for sentrale forsikringsstørrelser som premie, reserve, overskudd, fripolise, mfl. Studentene skal gjennom kurset få en mer helhetlig og dypere forståelse av forsikringsfaget, enn hva tilfellet er i Forsikring I, herunder en god innsikt i produktenes oppbygging.

Mål skadeforsikring

Kurset tar for seg skadeforsikring relatert til privatpersoner i større og mer utdypende grad enn det grunnleggende kurset i forsikring. Kurset inneholder personskafe-, motorvogn-, brann- og kombinert forsikring, samt ansvarsforsikring. Emnene som berøres er skadeforebygging, skadebehandling og skadeoppgjør. Studentene skal gjennom kurset få en bredere forståelse for skadeforsikring, rettet mot personkunder.

Forkunnskaper

Privatøkonomi med jus del I og Forsikring I eller tilsvarende. Det anbefales også å ta Privatøkonomi med jus del II.

Obligatorisk litteratur

Hæreid, E.: Studieveiledning i Forsikring II, *Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999*

Personforsikring

Produkter og forsikringsteknikk. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999

Ulykkesforsikring. Oslo: Forsikringsakademiet 1999

Kundebehandling – kommunikasjon – markedsføring. Oslo: Forsikringsakademiet 1997

Skadeforsikring

Skadeforebygging. Oslo: Forsikringsakademiet 1998

Reassuranse. Oslo: Forsikringsakademiet 1998

Skadebehandling og skadeoppgjør. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999

Ansvarsforsikring. Oslo: Forsikringsakademiet 1995

Emneoversikt

Personforsikring (3 vekttall)

- Forsikringsproduktene og vilkårene
- Livsforsikringsteknikk
- Beregningsmetodikk og sentrale begreper i forsikring
- Saksgangen i en forsikringsproduksjon
- Markedsføring, kundebehandling
- Lønnsomhet i fonds- og forsikringsprodukter

Skadeforsikring (2 vekttall)

- Reassuranse
- Skadeforebygging
- Grunnleggende skadebehandling
- Bilansvaret og personskader i motorvognforsikring
- Skadeoppgjør ved motorvogn og personskade
- Ansvarsforsikring

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. I kurset inngår fem innsendingsoppgaver, tre enheter vedrørende personforsikring og to enheter vedrørende skadeforsikring. Det tilbys to samlinger à tre dager.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en seks timers skriftlig, individuell eksamen som omfatter én del fra livsforsikring og én del fra skadeforsikring.

Hjelpemidler til eksamen

Lovsamling og kalkulator er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode 0590

Privatøkonomi med jus del I

Studium: Grunnfag i økonomi BI
Kursansvarlige: Dag Jørgen Hveem og Eldrid Aashaug Stranden
Semester: Høst og vår
Vekttall: 5

Mål

Kurset gir en praktisk rettet innføring i personlig økonomi/familieøkonomi. I tillegg kommer juridiske emner og forbrukeratferd som er av betydning for kvaliteten på privatøkonomisk rådgivning og saksbehandling.

I kurset behandles sentrale temaer som er typiske i personkunders ulike livsfaser.

Målet med kurset er at den enkelte student skal

- få en innføring i sentrale privatøkonomiske emner og problemstillinger som grunnlag for god rådgivning
- kunne skaffe seg et bevisst forhold til egen banks strategi på det privatøkonomiske område
- skaffe seg oversikt over egen banks tjenester og produkter
- kunne se muligheter for mersalg og tilleggstjenester i kundesituasjoner
- få grunnleggende innsikt i aktuelle juridiske emner og oppøve evnen til å kommunisere rettslige problemer med såvel kunder som juridiske eksperter
- få innsikt i sentrale faktorer av betydning for kundenes atferd og hvordan dette kan anvendes i kunderådgivningen

Forkunnskaper

Det kreves ingen formelle forkunnskaper.

Obligatorisk litteratur

Boye, K. og Hansen T.: *Personlig økonomi* 1999. 17. utg.

Oslo: Cappelen Akademisk. 1998. (1998 eller senere utgaver kan brukes)

Thjømøe, H. M.: *Forbrukeratferd: kjøpsatferd og økonomisk psykologi i markedsføringen*.

5. utg. Asker: Singularis Forlag 1997

Bankjus del I. Oslo: Bankakademiet 1993 med tillegg eller Bankjuskompendium I, Sandvika 1999

Hveem, D. J. (red.): *Privatøkonomiske emner*. Sandvika: Handelshøyskolen BI,

Senter for finansutdanning 1998

Hveem, D. J.: *Privatøkonomi med jus del I: Studieveiledning og case*.

Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999

Artikler og klipp. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999

Nærmere pensumoversikt følger i studieveiledningen.

Anbefalt litteratur

Statistisk Sentralbyrå: *Statistisk årbok*. Oslo: ad Notam Gyldendal forlag 1999, eventuelt Internett:

<http://www.ssb.no/>

Emneoversikt

Følgende emner blir behandlet:

- regler for personbeskatning
- familiebudsjett
- relevante privatøkonomiske spørsmål i ulike livsfaser
- kort om studiefinansiering
- ulike finansielle plasseringer; bankinnskudd, aksjer, obligasjoner, verdipapirfond, livrente, pensjonssparing og pensjonsforsikring med skattefradrag (IPA)
- innføring i grunnleggende elementer ved kjøp og finansiering av bolig, herunder om kredittvurdering, serie- og annuitetslån, enkel renteberegning
- ytelser ved inntektsbortfall; alders-, uføre- og etterlattepensjon
- hvordan banken kan øke kundenes tilfredshet og lojalitet

I tilknytning til emnene over behandles følgende juridiske områder:

- personrett, herunder om umyndiges evne til å binde seg ved økonomiske avtaler, forholdet mellom verge og overformynderiet
- økonomiske og rettslige virkninger av ekteskap og ugift samliv
- arverett, forskudd på arv, arveavgift og skatt, herunder om aktuelle tilpasninger
- introduksjon til pante- og kausjonsrett

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid, men kurset kan også tas over to semestre. Kurset består av fem studieenheter med tilhørende innsendingsoppgaver. Det tilbys to samlinger à to dager i løpet av kurset. I tillegg tilbys fagveiledning på Internett ved bruk av diskusjonsgrupper på News.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Kalkulator, rentetabell og lovsamling er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode 0592

Privatøkonomi med jus del II

Studium: Bankkandidat BI
Kursansvarlige: Dag Jørgen Hveem og Eldrid Aashaug Stranden
Semester: Høst og vår
Vekttall: 5

Mål

Kurset bygger på Privatøkonomi med jus del I. Hovedvekten i del II legges på kredittvurdering, investerings- og finansieringsrådgivning, samt kartlegging og oppfølging av problemengasjementer. Hertil kommer sentrale juridiske emner, bl.a. boligrett, kausjonsrett, pante- og tingsrett, gjeldsordning, inkasso, tvangsfullbyrdelse og foreldelse. I forbrukeratferden rettes oppmerksomheten mot hvordan individuelle faktorer og sosial innflytelse virker inn på kundeatferden.

Målet med studiet er at den enkelte student skal

- få en fordypning og god faglig innsikt i sentrale, privatøkonomiske og juridiske emner
- kunne foreta mer avansert kredittvurdering, investerings- og finansieringsrådgivning
- kunne skissere totalløsninger som er til fordel både for kunden og banken
- kunne anvende egen banks strategi og strategidokumenter på det privatøkonomiske område
- få innsikt i aktuelle, juridiske emner og oppøve evnen til å kommunisere rettslige problemer med juridiske eksperter
- kunne delta i arbeidet med problemengasjementer og forebygge at andre kunder kommer i lignende situasjoner
- få innsikt i forbrukeratferd

Forkunnskaper

Privatøkonomi med jus del I og Finans m/budsjettering eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

Boye, K. og Hansen T.: *Personlig økonomi* 1999. 17. utg.

Oslo: Cappelen Akademisk. 1998. (1998 eller senere utgaver kan brukes)

Thjømøe, H. M.: *Forbrukeratferd: Kjøpsatferd og økonomisk psykologi i markedsføringen*.

5. utg. Asker: Singularis Forlag 1997

Bankjus del I. Oslo: Bankakademiet 1993 med tillegg eller Bankjuskompendium I, Sandvika 1999

Bankjus del II. Oslo: Bankakademiet 1993 med tillegg eller Bankjuskompendium II, Sandvika 1999

Hveem, D. J.(red.): *Privatøkonomiske emner*. Sandvika: Handelshøyskolen BI,

Senter for finansutdanning 1998

Hveem, D. J. og Stranden E. Aa: *Privatøkonomi med jus del II: Studieveiledning og case*.

Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999

Artikler og klipp. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999

Nærmere pensumoversikt følger i studieveiledningen.

Anbefalt litteratur

Statistisk Sentralbyrå: *Statistisk årbok*. Oslo: ad Notam Gyldendal forlag 1999, eventuelt Internett:

<http://www.ssb.no/>

Emneoversikt

Kurset tar utgangspunkt i de emnene som ble behandlet i Privatøkonomi med jus del I. Følgende emner tas opp:

- kjøp og finansiering av bolig og forbruksgoder, herunder vurdering av firmabil kontra egen bil
- lånebetingelser, lånekostnader, lånetyper og kredittverdighet
- effektiv rente for ulike typer lån
- vurdering av risiko og fastsettelse av rentevilkår for lån
- lønnsomhet for investeringsprosjekter under ulike forutsetninger mht. skatt og prisstigning, herunder spørsmål om å eie eller leie bolig
- avkastningsberegninger og risikovurdering for finansielle investeringer
- arbeidsledighetsstrygd, overgangsstønad og økonomisk sosialhjelp
- kredittvurdering og lånebehandling
- oppfølging av problemengasjementer
- strategiske avveininger ved valg av marked
- individuelle faktorer og sosiale faktorer innvirkning på kundeatferden

I tilknytning til emnene over behandles følgende juridiske områder:

- økonomiske og rettslige virkninger av oppløsning av ekteskap og ugift samliv
- avtalerett
- boligrett, herunder om ulike eierformer og ulike typer bolig som pantobjekt
- gjeldsordningslovens formål, anvendelsesområde, vilkår og virkninger
- kausjonsrett, herunder om bankers opplysningsplikt og forfallstidspunkt for selvskyldnerkausjon og simpel kausjon
- panterett, herunder om avtalepant i fast eiendom, borettslagsleiligheter, salgspant, rettsvern og prioritet
- tingsrett, herunder om tinglysingens betydning
- inndrivelse av pengekrav etter inkassoloven og tvangsfullbyrdelsesloven, morarenter og foreldelse

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid, men kurset kan også tas over to semestre. Kurset består av fem studieenheter med tilhørende innsendingsoppgaver. Det tilbys to samlinger à to dager i løpet av kurset. I tillegg tilbys fagveiledning på Internett ved bruk av diskusjonsgrupper på News.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen. Eksamen kan knyttes til pensum fra innsendingsoppgavene i de fem studieenheterne eller til pensum generelt.

Hjelpemidler til eksamen

Kalkulator, rentetabell og lovsamling er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode 0594

Privatøkonomi med jus del III

Plasseringsrådgivning og kredittvurdering

Studium: Bankkandidat BI

Kursansvarlige: Dag Jørgen Hveem og Eldrid Aashaug Stranden

Semester: Vår

Vekttall: 5

Mål

Kurset bygger på Privatøkonomi med jus del I og del II og skal gi en fordypning i emner som knytter seg til privatøkonomisk rådgivning i bank. I kurset drøftes samfunnsmessige faktorer som er sentrale for rådgivningen. Videre gis det innsikt i lønnsomhetsberegninger og risikovurderinger for finansielle plasseringer, samt juridiske konsekvenser av ulike private disposisjoner og investeringer. Kurset skal gi innsikt i sentrale faktorer ved kredittvurdering og oppfølging av engasjementer på personmarkedet.

Forkunnskaper

Privatøkonomi med jus del I og del II, samt Finans m/budsjettering eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

Boye, K: *Finansielle plasseringer*. Oslo: Bankakademiet 1996

Moen, H.: *Kredittvurdering i bank*. Sandvika: BI Bankakademiet 1997

Bøhren, Ø. og Michalsen, D.: *Finansiell økonomi: teori og praksis*.

Oslo: Skarvet Forlag 1994. Kap 1-9, 15

Bankjus del I. Oslo: Bankakademiet 1993 med tillegg eller Bankjuskompendium I, Sandvika 1999

Bankjus del II. Oslo: Bankakademiet 1993 med tillegg eller Bankjuskompendium II, Sandvika 1999

Stranden, E. Aa.: *Privatøkonomi med jus del III: Studieveiledning og case*.

Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999

Artikler og klipp. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999

Hveem, D. J.(red.): *Privatøkonomiske emner*. Sandvika: Handelshøyskolen BI,

Senter for finansutdanning 1998 (utvalgte deler)

Boye, K. og Hansen T.: *Personlig økonomi 1999*. 17. utg.

Oslo: Cappelen Akademisk. 1998. (1997 eller senere utgaver kan brukes)

Emneoversikt

Følgende emner behandles i kurset:

- samfunnsmessige rammebetingelser for kredittvirksomheten
- markedseffisiens
- risikovurdering og porteføljesammensetning
- prising av risiko
- lønnsomhet og risiko ved finansielle plasseringer
- finansielle instrumenter, inklusive derivater
- skatt og lønnsomhet
- bankens mål og policy på personmarkedet
- organisering av kredittarbeidet
- kredittvurdering og oppfølging av engasjementer på personmarkedet

- overvåking, oppfølging og risikovurdering av bankens låneportefølje
- privatrettslige emner med hovedvekt på regler som er relevante i praktisk bankarbeid innenfor privatkundemarkedet

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset består av fem studieenheter med tilhørende innsendingsoppgaver. Det tilbys to samlinger à fire dager.

I de fire første studieenheterne skal studenten løse oppgaver og case knyttet til økonomiske og juridiske spørsmål innen rådgivning. I siste studieenhet skal studenten lage en utredning omkring kredittpolicy eller kredittvurdering i egen bank.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen. Eksamensoppgaven kan knyttes direkte til innsendingsoppgavene i studieenheterne eller til spørsmål fra pensum generelt.

Hjelpemidler til eksamen

Kalkulator, rentetabell og lovsamling er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode 0586

Prosjektledelse

Studium:	Diplomøkonom BI i bank og finans
Kursansvarlig:	Erling S. Andersen og Geir Thompson
Semester:	Høst
Vekttall:	6

Mål

Målet for kurset er todelt:

- gi studentene en innføring i hva prosjektledelse er slik at de som prosjektledere eller prosjektmedarbeidere kan bidra til at prosjektet når sine mål
- bevisstgjøre studentene på strategier for påvirkning av prosjektdeltakerne som virker gunstig på den enkeltes prestasjon, samt teknikker for å sikre et funksjonelt samspill mellom prosjektdeltakerne under arbeidet med prosjektet.

Forkunnskaper

Det kreves ingen formelle forkunnskaper.

Obligatorisk litteratur

Jessen, S.A. : *Prosjektadministrative metoder*. 4. utg. Oslo: Universitetsforlaget 1997
Andersen, E.S. , Grunde, K. og Haug, T. : *Målbrettet prosjektstyring*. 4. utg. Bekkestua: NKI Forlaget 1995
Dyer, W.G. : *Team Building. Current issues and new alternatives*. 3 rd ed. Reading, Mass: Addison-Wesley Publishing Company 1995
Berg, M., Martinsen, Ø. og Thompson, G.: *Ledelse, kompetanse og omstilling*. Oslo: Universitetsforlaget 1998

Anbefalt litteratur

Berg, M. og Thompson, G.: *Team og teamutvikling*. Kompendium. Oslo 1997
Andersen, E.S. og Schwencke, E.: *Prosjektarbeid*. NKI Forlaget 1997

Emneoversikt

Prosjektkonseptet, overordnet planlegging og lederstrategier

- De viktigste kjennetegnene ved et prosjekt
- Prosjektets livssyklus
- Krav til prosjektmål
- Overordnet planlegging og organisering
- Strategier prosjektledere kan anvende
- Konseptene situasjonsbestemt ledelse og selvledelse
- Sentrale motivasjonelle teorier

Prosjektplan, gjennomføring og teknikker for bygging av gode prosjektteam

- Utvikling av gode prosjektteam
- Innsikt i gruppedynamikk
- Nettverksplanlegging
- Styring, kontrollprinsipper og kontrollmetoder
- Konsekvensanalyser og nyttekostnadsanalyser
- Rapportering og kommunikasjon i prosjekter

Prosjektorganisering, internasjonal prosjektledelse, intervensjonsteknikker og prosesskontroll

- Prosjektets forhold til linjen
- Forskjellige typer av prosjektorganisasjonsformer
- Ansvar og myndighet for de forskjellige rollene i prosjektarbeidet
- Trender i finansbransjen: mestringsstrategi og konsekvenser for prosjektlederrollen
- Inngrepsverktøy for å lykkes med teamutviklingsprosesser
- Anvendelse av intervensjonsteknikker

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Det er fire innsendingsoppgaver i løpet av kurset, inkludert prosjektoppgave. Tre av disse utgjør delinnleveringer til prosjektoppgaven. I tillegg er det minimum to telefonveiledninger med lærer. Det tilbys to samlinger à fire dager. Foruten forelesninger vil gruppearbeid bli brukt for å skape dialog og utdype enkelte temaer.

Studentene skal arbeide med en prosjektoppgave gjennom hele kursperioden. Prosjektoppgaven er en viktig læringssituasjon, som innebærer at man tilrettelegger for at studentene skal anvende det de lærer i programmet. Tema for prosjektoppgaven hentes fra egen organisasjon hvor man kan belyse hvordan prosjekter blir gjennomført herunder organisering av prosjekter, relasjonen mellom ledere og medarbeidere, prosjektlederrollen, risikovurderinger i prosjektet osv. Prosjektoppgaven vil slik sett være et nyttig verktøy for å bedre organisasjonens måte å gjennomføre prosjekter. Man vil få en innføring i relevante metoder og analyseteknikker som kan benyttes i prosjektoppgaven. Dette vil bli fulgt opp gjennom regelmessig konsultasjon med faglig veileder. Besvarelsen utarbeides individuelt eller i samarbeid mellom to eller tre deltakere.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Ingen hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode 0574

Strategi og styring i bank I

Studium: Diplomøkonom BI i bank og finans
Kursansvarlig: Eldrid Aashaug Stranden og Rudolf Vik
Semester: Vår
Vekttall: 5

Mål

Kurset tar for seg en rekke emner som er sentrale i styring og ledelse av en bank.

Målet med kurset er at den enkelte student skal få en innføring i

- hvilke rammebetingelser en bank må ta hensyn til
- hvilke målsettinger man må arbeide etter
- hvilke sentrale problemstillinger som knytter seg til det å organisere bankvirksomhet
- markedsstrategi, bankenes produkter og prising av kapital- og betalingsprodukter

Forkunnskaper

Bank og samfunn, samt minimum 10 vekttall fra Grunnfag i økonomi BI eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

Kjølaas, C.: *Bankdrift*. Oslo: Bankakademiet 1993 (Inkl. supplement til boken) Kap. 1-6

Colbjørnsen, T.: *Reisen til markedet: organisasjonsutforming for økt konkurranse*. 2. utg.

Oslo: Tano 1995

Strategi og styring i bank I: Studieveiledning og cases. Sandvika: Handelshøyskolen BI,

Senter for finansutdanning 1999/2000

Artikler og klipp. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000

Opsjoner og Futures: alt du trenger å vite om Opsjoner og Futures.

Oslo: Oslo Børs, siste utgave

Obligasjoner - rentebærende verdipapirer. Oslo: Oslo Børs, siste utgave

Artikkelsamling i strategi

Emneoversikt

Kurset er sterkt bankrettet og tar for seg en rekke emner som er sentrale i styring og ledelse innen bankvirksomhet. Av temaer som belyses i kurset kan nevnes:

- Bankenes rolle, utfordringer og konkurransen innen næringen
- Styring, mål, rammebetingelser og virkemidler
- Produkter og tjenester
- Markedsstrategi og distribusjon
- Prispolitikk og prissetting
- Strategisk ledelse

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset er særdeles velegnet som gruppestudium, for en ledergruppe i bank. I kurset inngår fem studieenheter med tilhørende innsendingsoppgaver. Det tilbys to samlinger à to dager.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Kalkulator og lovsamling er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode 0575

Strategi og styring i bank II

Studium: Diplomøkonom BI i bank og finans
Kursansvarlig: Eldrid Aashaug Stranden og Rudolf Vik
Semester: Høst
Vekttall: 5

Mål

Kurset tar for seg en rekke emner som er sentrale i styring og ledelse av en bank.

Målet med kurset er at den enkelte student skal få en innføring i

- grunnprinsipper bak styring av balanse og likviditet
- budsjettering, regnskap og lønnsomhetsvurderinger
- de risiki som bankdrift medfører og hvordan disse kan styres og håndteres
- betalingsformidling, betalingsinstrumenter og hvordan samspillet mellom aktørene fungerer
- nye instrumenter i betalingsformidlingen

Etter gjennomføring av Strategi og styring i bank I og II skal studenten forstå den sammenheng som gjelder når banken skal utarbeide sin strategiske plan.

Forkunnskaper

Strategi og styring i bank I (Bankdrift del I), Bank og Samfunn og 10 vekttall fra Grunnfag i økonomi BI eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

Kjølaas, C.: *Bankdrift*. Oslo: Bankakademiet 1993 (Inkl. supplement til boken) Kap. 6-9

Eriksen, S.: *Risikohåndtering i bank*. Oslo: Bankakademiet 1994

Foseid, T.: *Betalingsformidling*. Oslo: Bankakademiet 1993

Strategi og styring i bank II: Studieveiledning og cases. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999

Artikler og klipp. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999

Colbjørnsen, T.: *Reisen til markedet: organisasjonsutforming for økt konkurranse*. 2. utg. Oslo: Tano 1995 (repetisjon)

Diverse artikler

Emneoversikt

Kurset er sterkt bankrettet og tar for seg en rekke emner som er sentrale i styring og ledelse innen bankvirksomhet. Av temaer som belyses i kurset kan nevnes:

- Balanse- og likviditetsstyring
- Budsjettering
- Regnskap og lønnsomhetsvurderinger
- Risikohåndtering
- Betalingsformidling

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset er særdeles velegnet som gruppestudium, for en ledergruppe i bank. I kurset inngår fem studieenheter med tilhørende innsendingsoppgaver. Det tilbys to samlinger à to dager.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Kalkulator og lovsamling er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode 0584

Strategiske endringer og bedriftsutvikling

Studium: Diplomøkonom BI i bank og finans
Kursansvarlige: Gunnar A. Dahl og Per Thoresen
Semester: Høst
Vekttall: 5

Mål

Kurset tar opp tema som skal bidra til å styrke kommunikasjonen, forståelsen og samarbeidet mellom ledere i bankene og ledere i bedriftskundemarkedet (adm. dir. og styret).

Kurset skal skape en felles forståelse for hvordan et aktivt styre kan etableres og fungere, og hvordan banken kan være med å påvirke dette hos sine bedriftskunder. Et godt fungerende styre vil søke å etablere et godt forhold mellom bank og bedrift, og dra nytte av den bistand og kompetanse banken kan bidra med.

Kurset skal gi innsikt i hvordan aktiv ledelse kan praktiseres, også i små og mellomstore bedrifter, og hvordan ledelsen kan innrette seg for bedre å utnytte de mulighetene som raske endringer i rammebetingelsene åpner for.

Med de raske endringene vi i dag ser, vil restrukturering for mange bedriftsledere være en kontinuerlig prosess, og kurset tar også opp hvordan denne lederoppgaven kan profesjonaliseres, samt hvordan banken også i denne sammenheng kan være en viktig bidragsyter.

Forkunnskaper

Bedriftsanalyse I eller Bedriftsanalyse og behandling av næringslivsengasjement, Bedriftsøkonomisk analyse, Finans m/budsjettering og Regnskapsanalyse eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

Arntzen, T., Larsen, T. og Vold, N.: *Aksjebeskatning med særlig vekt på RISK-beregning og gevinstbeskatning*. Oslo: Juridisk Forlag 1995

Dahl, G.A. et. al.: *Verdsettelse i teori og praksis*.

Oslo: Cappelen Akademisk Forlag 1997

Haarstad, D. og Thoresen, P.: *Kompetanseprogram for styret*.

Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1998

Haga, K. J.: *Familie- og arverett. 4. utg.* Oslo: Cappelen Akademisk Forlag 1996

Porter, M. E.: *Konkurransestrategi*. Oslo: Tano 1987

Sentrale pensumartikler fra Praktisk Økonomi & ledelse.

Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000

Gundersen, F. F. og Faafeng, S.: *Lov og rett for næringslivet. 5. utg.*

Oslo: Tano. Aschehoug 1998

Thoresen, P.: *Finansiell Rekonstruksjon med basis i strategisk ledelse og PC-basert*

budsjettsimulering. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999

Emneoversikt

- Bedriftsutvikling gjennom aktivt styrearbeid
- Strategi som lederverktøy og strategiske endringer
 - Praktisk strategiarbeide i små og mellomstore bedrifter
 - Håndtering av bedrifter i vanskeligheter
 - Restrukturering av bedrifter med IT som verktøy
- Endringer i eierstruktur
 - Kjøp og salg av bedrifter
 - Fusjoner/fisjoner
 - Emisjoner og kapitalutvidelser
 - Generasjonsskifter i familiebedrifter
- Viktige regler i aksjeloven, selskapsloven og skatteloven

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset har fire obligatoriske innsendingsoppgaver. I tillegg skal studenten skal ha minst én telefonveiledning med lærer i løpet av kurset. Det tilbys to samlinger à fire dager.

Dataverktøy

Opplæring i simuleringsmodellen Trioplan gis på 2. samling.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Kalkulator, rentetabell og lovsamling er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Studiekurs

Følgende studiekurs tilbys ved Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning studieåret 1999/2000:

- | | | |
|---|-------|--|
| - Bedriftsanalyse og behandling av næringslivsengasjement | 3102 | (6 vekttall) tilbys siste gang høsten 1999 |
| - Kreditt- og depotjus | 3302* | (6 vekttall) |
| - Markedsstrategisk ledelse | 3303* | (6 vekttall) |
| - Penger og kreditt | 3311* | (6 vekttall) |

Studiekursenes plass i ulike studiemodeller ved Senter for finansutdanning

Studiekursene ble utviklet i tilknytning til studiemodellen av 1988/89. Alle studiekursene kan inngå i denne modellen. Kursene inngår også i studiemodellen av 1994/96 (bygd på Grunnstudium bank), etter nærmere veiledning.

Kursene som er merket med * tilbys til valg i nåværende studiemodell, trinn III, slik det er beskrevet i kapittelet "Studier ved Senter for finansutdanning".

Studieformen utgjør en kombinasjon av selvstudium, innsendingsoppgaver, en større semesteroppgave/prosjektoppgave og samlinger. Alle kursene avsluttes med en skriftlig, individuell eksamen.

Kurskode 3102

Bedriftsanalyse og behandling av næringslivsengasjement

Studium: Diplomøkonom BI i bankfag
Kursansvarlige: Gunnar A. Dahl og Per Thoresen
Semester: Høst 1999
Vekttall: 6

NB:

Kurset tilbys i studiemodellen av 1988/89, siste gang høsten 99.

Mål

Hovedmålsettingen med kurset er å kombinere praktisk og teoretisk forståelse for de problemene som reiser seg i forbindelse med den økonomiske analysen av næringslivsengasjementer. Kurset gir en innføring i problemstillinger man i praksis står overfor ved behandling av næringslivsengasjementer. Bedriftens økonomiske stilling og utvikling er av vital betydning for banken, og det blir lagt stor vekt på en systematisk opplæring i praktiske vurderings- og analyseteknikker.

Forkunnskaper

Bedriftsøkonomisk analyse, Finans m/budsjettering og Regnskapsanalyse eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

- Bøhren, Ø. og Gjærum, P. I.: *Prosjektanalyse*. Oslo: Skarvet forlag 1998
- Eklund, T. og Knutsen, K.: *Regnskapsanalyse med årsoppgjør: aktiv bruk av regnskapet*. 6. utg. Oslo: Universitetsforlaget 1999
- Dahl, G. A. og Thoresen, P.: *Teori og metoder for verddivurdering: Forelesningsnotat*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000
- Thoresen, P.: *Budsjettering og likviditetsstyring: Forelesningsnotat*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000
- Dahl, G. A.: *Budsjettanalyse: Forelesningsnotat*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000
- Thoresen, P.: *Investeringsanalyse: Forelesningsnotat*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000
- Dahl, G. A. og Thoresen, P.: *Praktisk regnskapsanalyse: Forelesningsnotat*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000
- Dahl, G. A.: *Credit Management i bank: Forelesningsnotat*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000
- Dahl, G. A.: *Årsoppgjørets spesifikasjons- og vurderingsregler: Forelesningsnotat*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000
- Dahl, G. A.: *Viktige skatteregler av betydning for årsoppgjøret: Forelesningsnotat*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000
- Sentrale pensumartikler fra Praktisk Økonomi & ledelse*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999/2000

Emneoversikt

Følgende hovedemner vil bli behandlet:

- Credit management i bank. Oversikt over hovedelementene i engasjementsvurdering
- Aksjelovens og regnskapslovens bestemmelser om årsoppgjør
- Aksjelovens og revisorlovens bestemmelser og revisjonens utførelse
- Viktige skatteregler av betydning for årsoppgjøret
- Praktisk regnskapsanalyse
- Budsjettarbeidelse og budsjettanalyse, herunder likviditetsbudsjetter og kapitalbehovsberegninger
- Finansieringsstrategi og prosjektfinansiering
- Analyse av bedriftens kommersielle risiko og identifikasjon av kritiske risikofaktorer
- Finansiell risikoanalyse
- Modell for risikoklassifisering og konkurspredikasjon
- Anvendelse av investeringsanalyse i kredittvurdering
- Verdivurdering av bedrifter og aksjer

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. I kurset inngår fire innsendingsoppgaver, inkludert semesteroppgave. Studenten skal ha minimum én telefonveiledning med lærer i løpet av kurset. Det tilbys to samlinger à fire dager.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en seks timers skriftlig, individuell eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode 3302

Kreditt- og depotjus

Studium: Diplomøkonomi BI i bank og finans
Kursansvarlig: Viggo Hagstrøm
Semester: Vår
Vekttall: 6

Mål

Etter gjennomgått kurs skal studentene ha innsikt i rettslige spørsmål som har særlig betydning ved utøvelsen av kreditt- og depotfunksjonene i bank, videre kunnskap som setter dem i stand til å handle slik at bankens rettigheter/interesser blir ivaretatt på beste måte i forbindelse med sikring og inndrivelse av bankens krav.

Forkunnskaper

Ett av følgende kurs: Grunnkurs i Bankjus for bedriftskundemarkedet, Privatøkonomi med jus del I, Bankjus og Bedriftsanalyse II eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

Bergsåker, T.: *Lærebok i pengekravsrett: tilpasset privatrett grunnfag ved Universitete i Oslo.*

Oslo: T. Bergsåker 1996

Brækhus, S.: *Omsetning og kreditt del 2 - pant og annen realsikkerhet.*

Oslo: Universitetsforlaget 1994 (utvalgte deler)

Børresen, P.: *Konkurs: enkeltforfølgning, gjeldsforhandlinger og konkurs.* 3 utg.

Oslo: Cappelen Akademisk forlag 1998

Falkanger, T.: *Tingsrett.* 4. utg. Oslo: Universitetsforlaget 1993 (utvalgte deler)

Falkanger, T.: *Tvangsfullbyrdelse: et kompendium.*

Oslo: Universitetsforlaget 1993 (Jussens Venner, hefte 2)

Emneoversikt

Kurset Kreditt- og depotjus behandler rettsregler som har særlig betydning for de sikkerheter som kreves/stilles for bankenes utlån og regler som har betydning for bankenes rettigheter/interesser i konkurranse med andre. Hovedvekten er lagt på panteretten og konkursretten. Disse emner inngår i kurset:

- Panterett
- Pengekravsrett
- Tinglysning og registrering
- Tvangsfullbyrdelse
- Konkurs/akkord (gjeldsforhandling)

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. I løpet av kurset skal studenten besvare fire innsendingsoppgaver; den siste er en større praktikumsoppgave. I tillegg skal studenten ha minimum to telefonveiledninger med lærer i løpet av kurset. Det tilbys to samlinger à fire dager. På samlingene vil det bli holdt forelesninger og løst praktikumsoppgaver individuelt og i grupper.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Lovsamling er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode 3303

Markedsstrategisk ledelse

Studium: Diplomøkonom BI i bank og finans
Kursansvarlig: Runar Framnes
Semester: Høst
Vekttall: 6

Mål

Etter gjennomgått kurs skal den enkelte student ha forståelse for markedsstrategisk ledelse som «svar» på den økende turbulens i omgivelsene og få innsikt og ferdighet i bruk av verktøy og teknikker som benyttes innen markedsstrategisk ledelse.

Forkunnskaper

Markedsføringsledelse eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

Andreassen, T.W.: *Serviceledelse: markedsføring av tjenester - service som konkurransefortrinn*. 3. utg. Oslo: Ad Notam 1999
Helgesen, T.: *Markedskommunikasjon*. 4. utg. Oslo: Cappelen Akademisk 1998
Framnes, R., Blom, S. E. og Thjømøe, H. M.: *Markedsføringsledelse*. 5. utg. Oslo: Tano. Aschehoug 1997
Lund, I. F., Lorentzen, R.: *Foretaksstrategi: teori og praksis*. Oslo: Universitetsforlaget 1992
Selnes, F.: *Relasjonsmarkedsføring*. Oslo: Bedriftsøkonomens Forlag 1993
Selnes, F.: *Markedsundersøkelser*. Oslo: Tano 1993. Revidert 1999
Egen prosjektlitteratur

Emneoversikt

Kursets faglige innhold dreier seg om sentrale problemstillinger for deltakerne. Slike problemstillinger vil ofte være å planlegge og iverksette tiltak som er skissert fra sentralt hold, kombinert med egne tiltak i lokalk markedet. Emnene deles i en strategisk og en taktisk del.

Den strategiske delen omfatter

Generell foretaksstrategi - definisjoner og hovedproblemstillinger. Markedsstrategisk ledelse for markedsorienterte virksomheter. Konkurransestrategier med vekt på interaktiv markedsføring og serviceledelse.

Den taktiske delen omfatter

Fra strategi til gjennomføring:

1. Markedsundersøkelser
2. Markedsføringsplanen
3. Gjennomføring av markedsaktiviteter internt og eksternt

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Studenten skal arbeide med en prosjektoppgave gjennom hele kurset. Besvarelsen utarbeides individuelt eller i samarbeid mellom to eller tre studenter og skal leveres i to eksemplarer. Tema for prosjektoppgaven skal være forankret i egen jobbsituasjon.

Det inngår fire innsendingsoppgaver i kurset. To av disse utgjør delinnleveringer til prosjektoppgaven, én er besvarelse av et case og den siste innleveringen er slutt-produktet av prosjektoppgaven. Det inngår også to obligatoriske telefonveiledninger med veileder i løpet av kurset.

Det tilbys to samlinger à fire dager. Studentene bør i samråd med bankens ledelse ha utarbeidet et forslag til emne for prosjektoppgave til første samling. I tillegg skal studentene på annen samling presentere et case (grupper på 3-5 deltakere) som grunnlag for klassesdiskusjon. Totalt vil det obligatoriske case-seminaret bestå av fire casedrøftinger. Innlevering av casebesvarelsen skjer i forkant av studiesamlingen.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en seks timers skriftlig, individuell eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Alle hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Kurskode 3311

Penger og kreditt

Studium:	Diplomøkonom BI i bank og finans
Kursansvarlig:	Bent Vale
Semester:	Vår
Vekttall:	6

Mål

Studiekurset tar sikte på at den enkelte student skal kunne forstå og kritisk vurdere samfunnsøkonomiske resonnementer slik de kommer til uttrykk i massemedier, fagtidsskrifter, offentlige dokumenter og foredrag. Selv om kurset legger vekt på penge-, kreditt- og valutapolitiske problemstillinger, drøftes også økonomisk politikk og utviklingen mer generelt.

Med en kritisk forståelse av samfunnsøkonomiske resonnementer og sammenhenger er det videre formål med kurset at studentene skal øves opp i å trekke konklusjoner om hvordan samfunnsmessige rammebetingelser og endringer i disse vil virke inn på penge-, kreditt- og valutaforhold generelt og for den enkelte bank spesielt.

Kurset tar også sikte på å oppøve samarbeid og skriftlig framstillingsevne. Dette søkes ivarettatt gjennom gruppearbeid og innsendingsoppgaver, samt en semesteroppgave.

Forkunnskaper

Bank og samfunn eller Samfunnsøkonomisk analyse, samt Makroøkonomi eller tilsvarende.

Obligatorisk litteratur

Andre relevante artikler utgitt etter at studiehåndboken ble trykket kan bli tatt inn som obligatorisk pensum. Dette vil bli opplyst ved semesterstart.

Stoff merket med * er bare anbefalt lesning eller kursorisk pensum. Det kreves ikke at dette stoffet beherskes, men det utfyller og letter forståelsen av pensumlitteraturen.

A. Teoristoff

Vale, B. og Riis, C.: *Penge- og finanspolitikk under fast og flytende valutakurs: En utvidelse av IS-LM modellen*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Institutt for Samfunnsøkonomi

Rødseth, A.: *Valuta: Abb.serien for studenter ved Sosialøkonomisk institutt*.

UiO, revidert juli 1994, Avsnitt 3.5, og kap. 6 er kun anbefalt (*) lesning

Isachsen, A. J. m.fl.: *Om rentens terminstruktur* i artikkelsamling Penger, kreditt og valuta.

Isachsen (red)

* NOU 1989:1, kap.VI. *Hvordan kan penge- og kredittpolitikken bidra til en effektiv bruk av ressurser*, s. 128-138

B. Norsk penge- og kredittpolitikk. Bankenes rolle

Norges Bank skriftsserie nr. 23: *Norske finansmarkeder, norsk penge- og valutapolitikk*, Oslo 1995. Kapitlene 6 og 9 er kursorisk (*)

Christiansen, A. B.: Penger og Kreditt 2/1994, s. 92-99, *Sentralbankens institusjonelle stilling - noen momenter fra den internasjonale debatten*

Nasjonalbudsjettet 1999, avsnittene 2.1, 2.4, 3.3, 3.4.1

Nasjonalbudsjettet 1998 (St. meld. nr. 1 1997-98), *Forslag til retningslinjer for Statens petroleumsforbund, brev fra Norges bank*, s. 198-207

Revidert nasjonalbudsjett 1997 (St. meld. nr. 2 1996-97. Avsnittene 3.4.3 og 3.5. (Statens petroleumsfond)

* Norges Bank: *Struktur og konkurranse i finansmarkedet*, uttrykket vedlegg til Nasjonalbudsjettet 1996

* Grønvik, G. og Rom, C.: *Strukturendringer i norske finansmarkeder 1989-1994*, Penger og Kreditt 3/95

C. Bankkrisen, nye eierforhold og rammebetingelser

NOU 1992:30, *Bankkrisen*, kapittel 1

D. Norsk valutapolitikk og utviklingen internasjonalt

Skjæveland, A. og Langbraaten, N.: *Inflasjonsmål for pengepolitikken: Hvordan gjøres det i andre land?* Penger og Kreditt 4/1993 s. 262-278

Christiansen, A.B.: *Økonomisk og monetær union - utfordringer for pengepolitikken*, Penger og Kreditt 1998/2

Revidert nasjonalbudsjett 1998: Kap. 5 Virkninger av den økonomiske og monetære union: Kap. 5.1 t.o.m. 5.3.2

* Christiansen, A.B.: *Den europeiske sentralbanken - organisering og pengepolitisk styring*, Penger og Kreditt 1998/1

* Skjæveland, A. og Qvigstad, J. F. i Festskrift til Hermod Skånland, s. 235-271: *Valutaregimer, historiske erfaringer og framtidige utfordringer*

Røisland, Ø. og Stæhr, K.: *Kan teorier for spekulasjonsangrep forklare krisen i Øst-Asia?* Penger og Kreditt 1998/1

Studentene bør lese Norges Banks kvartalsskrift, *Penger og Kreditt*. Tidsskriftet inneholder en del statistikk og gjeldende lovregler, i tillegg til aktuelle artikler.

Det er viktig å være oppmerksom på at en del av stoffet bærer preg av forfatterens personlige oppfatninger om hvordan samfunnsøkonomien fungerer. Det er derfor ulike synspunkter hos ulike forfattere, uten at noe entydig og "riktig" svar alltid finnes. For den interesserte student vil vi gjøre oppmerksom på at aktuelle problemstillinger ofte presenteres/drøftes i Norges Banks kvartalsskrift *Penger og Kreditt* og tidsskriftet *Sosialøkonomen*.

Emneoversikt

- Realøkonomi og pengeøkonomi
- Valuta
- Valuta- og pengepolitikk
- Rentestruktur
- Bankkrisen i Norge og utviklingen i penge- og kredittmarkedet fremover
- Den aktuelle økonomiske situasjonen i Norge og internasjonalt
- Norsk økonomisk politikk

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. I løpet av kurset skal studenten besvare fire innsendingsoppgaver; den siste er en større semesteroppgave. I tillegg skal studenten ha minimum to telefonveiledninger med lærer. Det tilbys tre samlinger à fire dager.

Det sentrale pensumet blir gjennomgått på samlingene, i forelesninger og gjennom gruppearbeid. Pensum består av innhold i artikler og utdrag av bøker, samt stoff som blir gjennomgått på samlingene. I tilknytning til en del av forelesningene vil det bli delt ut skriftlig materiale som også er pensum.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Ingen hjelpemidler er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Spesialkurs

Spesialkurs tilbys innenfor fagfelt som er aktuelle med bakgrunn i utviklingen innen finansnæringen, eller ut fra særskilte behov i markedet. Kursene er normalt vektallsgodkjente ved Handelshøyskolen BI, men inngår i regelen ikke i ordinære, gradsgivende studier. Avhengig av innhold vil de kunne innpasses i studiemodellen, slik tilfelle er med Skatterett og Globale penger.

Kurskode 0699

Forkurs i finans

Studium:	Minstekrav for gjennomføring av kurs 0592
Kursansvarlig:	Eldrid Aashaug Stranden
Semester:	Høst og vår
Vekttall:	Ingen

Mål

Kurset skal gi tilstrekkelige forkunnskaper for Privatøkonomi med jus del II, beregnet for studenter som kun ønsker å ta enkeltkurs i Senter for finansutdannings studiemodell.

Studenter som sikter mot en grad/tittel i Senter for finansutdannings studiemodell, eller ønsker å ta Privatøkonomi med jus del III på et senere tidspunkt, anbefales å velge 0607 Finans m/budsjettering.

Forkunnskaper

Det kreves ingen formelle forkunnskaper.

Obligatorisk litteratur

Svae, P. H.: *Forkurs i finans: Studieveiledning* (revidert av Grundekjøn, O.T.)
Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999

Emneoversikt

Målet med kurset er å gi en innføring i finansmatematikk og investeringsanalyse (forenklet utgave av 0607 Finans m/budsjettering).

Følgende emner inngår:

- Introduksjon til renteregning
- Beregning av nåverdi og sluttverdi av et enkeltbeløp
- Beregning av nåverdi, sluttverdi og annuitetsbeløp ved annuiteter
- Beregning av nåverdi og internrente av en kontantstrøm
- Budsjettering av kontantstrøm etter egenkapital- og totalkapitalmetoden
- Lønnsomhetsvurdering med nåverdi- og internrentemetoden

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring

Forkurset gjennomføres i forkant/parallelt med Privatøkonomi med jus del I eller del II og består av studieveiledning med oppgaver og eksempler. Forkurset baseres på selvstudier, og det inngår ikke innleveringsoppgaver. Det tilbys én samling à én dag.

Eksamen

Det er ingen eksamen i forkurset.

Kurskode 1430

Globale penger

Studium: Spesialkurs
Kursansvarlig: Arne Jon Isachsen
Semester: Høst og vår
Vekttall: 2

Mål

Hensikten med kurset er å gi rådgivere bedre innsikt i og kunnskaper om viktige økonomiske sammenhenger. Deltakerne får bedre forståelse av makroøkonomiske forhold som er av betydning for hvordan renter og valutakurser fastsettes. Videre gis en innføring i ulike finansielle markeder, herunder aksje- og obligasjonsmarkedet, både i Norge og i utlandet. Det legges stor vekt på en god forståelse av sammenhengen mellom risiko og avkastning.

Forkunnskaper

Grunnleggende kunnskaper i økonomi/finans.

Obligatorisk litteratur

Isachsen, A.J. og Røste, O.B. (red.): *Euroen og den norske kronens skjebne*. Bergen: Fagbokforlaget 1999

Isachsen, A.J. og Haugerud, P.: *Pensumhefte i Globale penger*, Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999

Isachsen, A.J. og Haugeud, P.: *Studieveiledning i Globale penger*, Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999

Anbefalt litteratur

Norges Bank: *Penger og kreditt* 2/99

Emneoversikt

Makroøkonomi

- Hva er penger? Globale penger
- Rentens terminstruktur
- Sammenheng mellom renter og valutakurs
- Inflasjon, og begrepet reell valutakurs
- Pengepolitikk
- Euroen. Det internasjonale betalingssystem.

Mikroøkonomi

- Beslutninger under usikkerhet
- Aksjemarkedet
- Obligasjons- og pengemarkedet
- Valutamarkedet
- Sammenhengen mellom risiko og avkastning i rente-, valuta- og aksjemarkedet

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset har to obligatoriske innsendingsoppgaver. Det tilbys to samlinger à to dager.

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Eksamen

Kurset avsluttes med en 3 timers skriftlig, individuell eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Egne notater begrenset til 4 håndskrevne A-4 sider og kalkulator er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Innpassing av kurset i studiemodellen

Forutsatt dep. godkjenning, kan en kombinasjon av kursene Globale penger og Skatterett inngå i stedet for Privatøkonomi med jus del I i trinn I av studiemodellen (se side 10). Trinn II og trinn III i studiemodellen blir videre som vist på side 74 i studiehåndboken, avhengig av valg av studievei.

Kurskode 1420

Skatterett

Studium:	Spesialkurs
Kursansvarlig:	Ole Tellef Grundekjøn
Semester:	Høst og vår
Vekttall:	3

Mål

Kurset tar sikte på å gi en innføring i skattereglene, hvor målet er:

- å gi en oversikt over grunnprinsipper og hovedtrekk i den direkte beskatningen: formues- og inntektsbeskatning, personbeskatning og beskatning av selvstendig næringsdrivende. Skattlegging av aksjeselskaper og deltakerlignede selskaper behandles kun kort.
- å formidle kunnskap om sentrale skatterettslige bestemmelser i og utenfor næringsvirksomhet
- å gjøre kursdeltakeren i stand til å forstå og anvende skattereglene på praktiske oppgaver
- å skape forståelse for både sammenhengen og forskjellene mellom fagområdene skatterett og regnskap

Forkunnskaper

Det stilles ingen formelle krav til forkunnskaper.

Det vil imidlertid være en fordel med følgende bakgrunn:

- Privatøkonomi med jus del I eller tilsvarende
- Forkunnskaper i elementær bedriftsøkonomisk tenkning og regnskap

Obligatorisk litteratur

Fallan, L.: *Innføring i skatterett*. Universitetsforlaget, Oslo, siste utgave

Fallan, L.: *Studiebok til «Innføring i skatterett»*. Universitetsforlaget, Oslo, siste utgave

Magnus, P. og Nilsen, S. T.: *Skatte-nøkkelen. Håndbok i skatt og fradrag*. Oslo: Skattebetalerforeningen, siste utgave

Gjems-Onstad, O. (red.): *Skattelovsamlingen*. Oslo: Ad Notam Gyldendal, siste utgave

Grundekjøn, O.T. *Studieveiledning*. Sandvika: Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning 1999

Anbefalt litteratur

Grindalen, O.A. og Nørstebø, E.: *Nærings-nøkkelen*. Skattebetalerforeningen, siste utgave

Emneoversikt

- Innledning og oversikt
- Skatteplikten til Norge
- Beregning av formue, inntekt og skatt
- Skattestedet
- Den skattepliktige formuen
- Hovedreglene om den skattepliktige inntekten
- Alminnelig inntekt utenfor næringsvirksomhet

- Fradrag ved beregning av alminnelig inntekt utenfor næringsvirksomhet
- Riktig skattesubjekt
- Alminnelig inntekt i næringsvirksomhet
- Fradrag ved beregning av alminnelig inntekt i næringsvirksomhet
- Beregnet personinntekt for personlig næringsdrivende
- Skattebetaling og innkreving
- Ligningsforvaltningsrett

For øvrig kort om :

- Skattlegging av aksjeselskaper og aksjonærer
- Skattlegging av deltakerlignede selskaper (ANS, DA, KS o.l.)

Dataverktøy

Dataverktøy benyttes ikke i dette kurset.

Gjennomføring

Normert studietid er ett semester på deltid. Kurset har tre obligatoriske innsendingsoppgaver. Det tilbys to samlinger à to dager. I tillegg tilbys fagveiledning på Internett ved bruk av diskusjonsgrupper på News.

Eksamen

Kurset avsluttes med en fem timers skriftlig, individuell eksamen.

Hjelpemidler til eksamen

Den obligatoriske skatte Lovsamlingen og kalkulator er tillatt.

Kontinuasjon

Kontinuasjonseksamen ved neste ordinære gjennomføring av kurset.

Innpassing av kurset i studiemodellen

Forutsatt dep. godkjenning, kan en kombinasjon av kursene Skatterett og Globale penger inngå i stedet for Privatøkonomi med jus del I i trinn I av studiemodellen (se side 10). Trinn II og trinn III i studiemodellen blir videre som vist på side 74 i studiehåndboken, avhengig av valg av studievei.

Innpassing av utdanning i Senter for finansutdannings studiemodell

Nedenstående gjelder innpassing av tidligere utdanning fra Senter for finansutdanning etter studiemodell av 1988/89 eller senere, og innpassing av ekstern høyskole-/universitetsutdanning.

Generell bestemmelse

For å få utstedt vitnemål på trinn I må minimum 50% av utdanningen være avlagt ved Handelshøyskolen BI.

For å få utstedt vitnemål på trinn II eller trinn III må minimum 50% av utdanningen være avlagt ved Senter for finansutdanning.

Trinn I

Bankfaglig eksamen avlagt etter studiemodell av 1988/89 eller senere, fullført bedriftsøkonomstudium eller tilsvarende økonomisk-administrativ utdanning fra f.eks. DH, innpasses etter søknad som trinn I i studiemodellen.

Studenter med ovennevnte utdanning kan starte direkte i studiemodellens trinn II. Studenter med enkeltkurs fra Senter for finansutdannings fagkursportefølje eller tilsvarende høyskolekurs innen økonomisk-administrative kurs kan søke om fritak fag mot fag.

Trinn II og trinn III

Studiekurset 3102 Bedriftsanalyse og behandling av næringslivsengasjement gir fritak for spesialemnet 0581 Bedriftsanalyse I (5 vekttall). Studiekurset 3101 Samfunnsøkonomisk analyse gir fritak for kurset 0511 Bank og samfunn. Utdanning fra andre studieretninger ved Handelshøyskolen BI eller ekstern utdanning kan innpasses med inntil 10 vekttall, etter individuell vurdering. Det er krav om at utdanning som innpasses må være del av et fordypningsstudium.

Skriftlig søknad om innpassing av annen utdanning må sendes Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning. Søknaden skal inneholde:

- attestert kopi av vitnemål
- kursbeskrivelser med antall undervisningstimer og detaljert emneliste
- pensumliste

Ved søknad om innpassing av tidligere utdanning fra Senter for finansutdanning henvises bare til kurskode/-navn, samt årstall for avlagt eksamen.

Søknadsfrist for høstsemesteret:	1. mai
Søknadsfrist for vårsemesteret:	1. november

Innpassing av utdanning i studiemodellen 1999/2000

Figurene viser muligheter for innpassing av annen utdanning i de ulike studieveiene. For innpassing i valgfri del, se neste side.

Studievei I Bedriftsmarked

Trinn III	Strategi og styring i bank I 5 vt	Strategi og styring i bank II 5 vt	Privatøkonomi med jus del I 5 vt	Valgfri del 5 vt
Trinn II	Bank og samfunn 5 vt	Bedriftsanalyse I 5 vt	Bedriftsanalyse II 10 vt	
Trinn I	Bankfaglig eksamen*, Bedriftsøkonom eller tilsvarende 20 vt			

Studievei II Personmarked

Trinn III	Strategi og styring i bank I 5 vt	Strategi og styring i bank II 5 vt	Forsikring I 5 vt	Valgfri del 5 vt
Trinn II	Bank og samfunn 5 vt	Privatøkonomi med jus del I 5 vt	Privatøkonomi med jus del II 5 vt	Privatøkonomi med jus del III 5 vt
Trinn I	Bankfaglig eksamen*, Bedriftsøkonom eller tilsvarende 20 vt			

Studievei III Generell

Trinn III	Strategi og styring i bank I 5 vt	Strategi og styring i bank II 5 vt	Forsikring I 5 vt	Valgfri del 5 vt
Trinn II	Bank og samfunn 5 vt	Bedriftsanalyse I 5 vt	Privatøkonomi med jus del I 5 vt	Privatøkonomi med jus del II 5 vt
Trinn I	Bankfaglig eksamen*, Bedriftsøkonom eller tilsvarende 20 vt			

- * For å få innpasset Bankfaglig eksamen i studiemodellen, må studenten ha avlagt 11 fagkurseksamener, hvorav 5 obligatoriske og 6 valgfrie.

Under valgfri del kan du velge mellom følgende alternativer:

- 5 vekttall blant følgende kurs som ikke allerede inngår i studiemodellen:

Bankjus	10 vekttall	(se side 30)
Bedriftsanalyse II	10 vekttall	
Forsikring I	5 vekttall	
Forsikring II	5 vekttall	(kun studievei II og III)
Kreditt- og depotjus	6 vekttall	
Markedsstrategisk ledelse	6 vekttall	
Penger og kreditt	6 vekttall	
Prosjektledelse	6 vekttall	
Privatøkonomi med jus del III	5 vekttall	
Strategiske endringer og bedriftsutvikling	5 vekttall	
- Ett semester fra BI-godkjent, internasjonalt universitet etter søknad.
- En av BIs tredje års spesialiseringer, 10 vekttall (jf. diplomøkonomstudiet i økonomisk-administrative kurs) etter søknad.
- Studenten kan også søke om å få innpasset relevante fordypningskurs fra andre studieretninger ved Handelshøyskolen BI eller fra andre høyskoler og universiteter.

Diplomoppgave - studiemodell av 1988/89 og 1994/96

Mot slutten av diplomøkonomstudiet skal studenter som følger tidligere studiemodeller ved Senter for finansutdanning*, skrive en diplomoppgave over et selvvalgt emne. Emnet skal være aktuelt for egen bank- og/eller hele banknæringen.

Diplomoppgaven kan bestå i å utrede et avgrenset, faglig problem, kartlegge og analysere utviklingen på et bestemt område eller en kombinasjon av utrednings-, kartleggings- og analysemetodikk.

Opgaven skal vise om studentene alene eller i grupper har evne til å anvende faglige og metodiske kunnskaper og ferdigheter på det emneområde som er valgt.

Opgaven kan skrives av én, to eller unntaksvis tre studenter.

Etter studiemodell av 1988/89 og 1994/96 vil diplomoppgaven inngå i diplomøkonomstudiet i bank og finans med 5 vekttall. Det gis *ikke* fritak for skriving av diplomoppgave.

Evalueringsform

Diplomoppgaven evalueres etter karakterene bestått/ikke bestått. I tillegg avgir sensorene en skriftlig vurdering av oppgaven.

Karakterkrav for å skrive diplomoppgave

For å få adgang til å skrive diplomoppgave må studenten ha bestått fire studiekurs med gjennomsnittlig eksamenskarakter 3.00 eller bedre.

Kontakt Senter for finansutdanning for å få tilsendt retningslinjer og priser for skriving av diplomoppgave.

- * - Diplomøkonomeksamen med diplomoppgave, studiemodell av 1988/89, 40 vekttall. (Bygd på Bankfaglig eksamen, 20 vekttall.)
- Diplomøkonomeksamen med diplomoppgave, studiemodell av 1994/96, 40 vekttall. (Bygd på Grunnstudium bank, 20 vekttall.)

Oversikt over tidligere studier og kurs ved Senter for finansutdanning

En student som strekker studiet ut over normert studietid, vil ofte ved fullføring av studiet ha en kursportefølje som avviker fra normalstudieplanen. Endringer i pensum og litteratur gjennomføres fra tid til annen for å sikre et høyt faglig nivå i studiet.

Nedenfor følger oversikt over tidligere studier og kurs ved Senter for finansutdanning fra og med studiemodellen 1988/89.

Studier

Bankfaglig eksamen	studiemodell av 1988/89	(20 vekttall)
Grunnstudium bank	studiemodell av 1994/96	(20 vekttall)

Fagkurs

2101	Kostnads og inntektslære
2102	Regnskap
2103	Investering/finansiering/budsjettering
2104	Kapitalforvaltning
2105	Økonomisk styring
2111	Innføring i bedriftsøkonomisk analyse
2112	Regnskap
2114	Kapitalforvaltning
2116	Samfunnsøkonomi
2201	Arbeidspsykologi
2202	Organisasjonslære
2203	Internkontroll
2301	Rettslære I
2302	Rettslære II
2303	Rettslære III
2401	Bankengelsk
2402	Markedsføring i bank
2403	Innføring i EDB

Økonomisk-administrative kurs

0600	Økonomistyring I
0602	Økonomisk analyse med finans
0604	Økonomisk analyse
0606	Finans
0620	Statistikk og dataanalyse
0622	Samfunnsøkonomi
0630	Markedsføringsledelse I
0632	Organisasjon og ledelse
0633	Arbeids-, organisasjonspsykologi og ledelse

Spesialemer

0534/0535	Bedriftsanalyse med jus
0541-0545	Privatøkonomi med jus
0571	Bankdrift del I
0572	Bankdrift del II

Studiekurs

3101	Samfunnsøkonomisk analyse
3103	Næringsøkonomisk analyse
3201	Organisasjon og ledelse i bank
3202	Personalledelse
3211	Organisasjonsutvikling i bank
3212	Personalledelse
3304	Praktisk finansiering og investering

Studieadministrativ informasjon

Administrasjonen ved Senter for finansutdanning



Øyvind Ramvi
Rektor



Hilde Nordli Mathisen
Studieleder



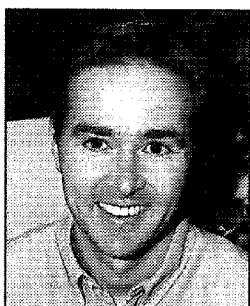
Audhild Hauge
Regnskapsleder



Anne Storås Modig
Studiekonsulent



Jorunn Halvorsen
Studiekonsulent



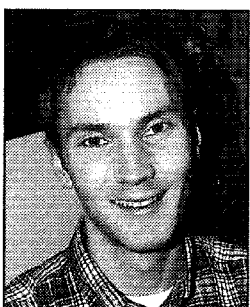
Vegard Aakre
Studiekonsulent



Lise Strøm
Studiekonsulent



Anne Hennum
Studiekonsulent (perm.)



Ola Øivind Ommedal
Studiekonsulent



Kari Hardhaug
Grafisk formgiver



Kirsten Ofrim
Studiesekretær



Solveig Olsen
Studiesekretær



Elisabeth Magnussen
Sentralbord

Handelshøyskolen BI - Senter for finansutdanning

Eyvind Lychesv. 19 A • Postboks 580 • 1302 Sandvika • Telefon: 67 55 75 60
Telefax: 67 55 75 69 • E-post: Finansutdanning@bi.no

Faglig personale

Senter for finansutdanning er knyttet til Handelshøyskolen BIs øvrige faglige personale. Hvem som har fagansvar for det enkelte kurs ved Senter for finansutdanning, fremgår av hver enkelt kursbeskrivelse.



Førsteamanuensis Eldrid Aashaug Stranden

Institutt for Finansiell økonomi, er faglig leder for BIs bankstudier med ansvar for både fjernundervisningen (Senter for finansutdanning) og heltidsstudiet (BI Oslo). Stranden arbeider hovedsakelig med områdene privatøkonomi og bedriftsanalyse.



Studierektor Dag Jørgen Hveem

Institutt for Regnskap, revisjon og jus, arbeider hovedsakelig med områdene privatøkonomi og bankjus. Hveem er utdannet cand. jur. og diplomøkonom BI i bankfag.



Faglig studieleder Ole Tellef Grundekjøn

Institutt for Regnskap, revisjon og jus, arbeider med privatøkonomi med jus, samt skatterelaterte spørsmål både i og utenfor næring. Grundekjøn er utdannet cand. jur. og siviløkonom.



Faglig studieleder Erik Hæreid

Arbeider med utvikling av kurs og programmer innen forsikring. Hæreid er utdannet aktuar.



Professor Arne Jon Isachsen

Institutt for Samfunnsøkonomi. Isachsen arbeider med bank og finans. Han har Ph.D. fra Stanford University. Isachsen har bl.a. ansvar for kurset Globale penger.

Øvrige faglige medarbeidere



Prof. dr. juris. Viggo Hagstrøm

Det juridiske fakultet i Oslo, er tilknyttet Senter for finansutdanning som spesialrådgiver.



Prosjektkonsulent Knut Dyre Haug

Arbeider med utvikling av programmer innen forsikring. Dyre Haug kommer fra forsikringsbransjen, sist ansatt som markedsdirektør i Sparebank 1 Livsforsikring.

Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning har i tillegg til den faste staben ansatt fagpersoner (lærere) for hvert enkelt kurs. Ved kursstart blir hver student tilknyttet en fagperson som evaluerer og gir kommentarer til innsendingsoppgavene, og som er tilgjengelig for veiledning. Faglige henvendelser gjøres primært til lærer.

På de fleste av våre kurs tilbyr vi undervisningssamlinger. På samlingene benytter vi ansatte fra BIs faglige stab og eksterne forelesere fra bank- og finansmiljøene i Norge.

Senter for finansutdanning vektlegger faglig innsikt såvel som pedagogisk fremstillingsevne.

Vedtekter og mandat for Handelshøyskolen BIs råd for bankstudier

Med hjemmel i Voksenopplæringslovens §15 og forskrifter av 10.03.94 (F-37/94) oppnevnes et rådgivende utvalg med mandat og oppgaver som nevnt nedenunder.

Mandat

Rådet for bankstudier er rådgivende for Handelshøyskolen BIs ledelse og høyskolestyre i faglige spørsmål vedrørende bankstudiene. Den overordnede oppgaven er å sikre studienes forankring i banknæringen.

Oppnevning og sammensetning

Rådet skal ha 9 medlemmer; 5 fra banknæringen og 4 fra BI. Hver av bankforeningene oppnevner 2 medlemmer og Finansforbundet velger 1 representant. BI er representert med ansatte fra både den faglige og den administrative stab.

Rådets funksjonstid er 4 år. For å sikre kontinuitet skiftes halve rådet hvert annet år. Rådet velger selv leder og nestleder.

Vedtaksførhet og møtebok

Rådet er vedtaksført når mer enn halvparten av medlemmene er til stede. Ved avstemning blir saken avgjort ved simpelt flertall.

Det skal føres møtebok over drøftinger i rådet. Blir det stemt i en sak, skal resultatet av avstemningen føres i møteboken. Det samme gjelder dissenser.

Utskrift av møteboken sendes til orientering til de organer som har foreslått medlemmene.

Rådets sammensetning

Rådet for finansstudier er pr. juni 1999 sammensatt slik:

Representanter fra banknæringen

Marit Sagen Åstvedt, avdelingsdirektør, Sparebankforeningen i Norge
Kåre Finbakken, organisasjonssjef, Sparebank 1 Nord Norge
Arnfinn Kalleberg, personaldirektør, Kreditkassen
Tom Grøndahl, direktør, Den norske Bank
Dag Arne Kristensen, forbundsleder, Finansforbundet

Representanter fra BI

Jens Petter Tøndel, direktør
Eldrid Aashaug Stranden, 1. amanuensis
Hermod Skånland, professor II
Dag E. Michalsen, 1. amanuensis

Nytt studentsystem

Høsten 1999 tar Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning i bruk nytt IT-system for registrering og oppfølging av studenter. Det må derfor tas forbehold om endringer i rutiner på bakgrunn av dette.

Vi henviser også til Senter for finansutdannings web-sider <http://www.bi.no/sf/> for informasjon om våre studietilbud.

Navneendring/Adresseendring

Ved navneendringer må navneendringsbevis vedlegges. Studentene plikter å melde fra om adresseendring, dersom studieinformasjon o.l. skal komme frem til studenten i rett tid.

Internett

I følgende kurs tilbyr vi fagveiledning på Internett:

- Bedriftsøkonomisk analyse
- Makroøkonomi
- Markedsføringsledelse
- Organisasjonspsykologi og ledelse
- Privatøkonomi med jus del I
- Privatøkonomi med jus del II
- Skatterett
- Statistikk og dataanalyse

Dette er et supplement til det øvrige undervisningstilbudet. Tilbudet på Internett kan bestå av følgende komponenter:

Fagsider er fagveileders hjemmeside hvor du finner ekstra fagstoff, pekere til interessante adresser på Internett, kursbeskrivelse og kursinformasjon. Her vil du også finne e-post adressen til veileder, adressen til diskusjonsgruppen din og telefon-/faxnummer til veileder. Fagsidene vil gjennom hele semesteret bli oppdatert med nytt stoff, oppgaver og linker, slik at det vil lønne seg å følge med på hva som forgår på disse sidene. Her har ikke du som student mulighet til aktivt å forme innholdet. For aktivt å delta, anbefaler vi deg å benytte diskusjonsgruppene våre.

Diskusjonsgruppene er våre elektroniske klasserom for fagveiledning og diskusjon. De er dessuten et sosialt møtested for studenter og veiledere. Hvert kurs vil ha sine egne diskusjonsgrupper, og for å kunne bruke disse må du ha et brukernavn og et passord. Dette vil du få utlevert av Senter for finansutdanning. Alle innlegg som sendes til en diskusjonsgruppe er synlig kun for de andre deltakerene på kurset. Hvis du ønsker å sende personlige meldinger direkte til fagveileder eller en medstudent, gjør du det ved hjelp av elektronisk post.

Elektronisk post gjør det enklere for deg å kommunisere med fagveileder, medstudenter og administrasjon. For å benytte deg av disse tilbudene, trenger du en datamaskin med Internett-tilkobling og en browser (nettleter) som også kan lese news (diskusjonsgrupper). Vi anbefaler bruk av Netscape Navigator versjon 3.0 eller bedre, eller Internet Explorer versjon 3.0 eller bedre.

Bibliotek

En rekke databaser for søking etter litteratur og nyhetsstoff er tilgjengelig via Handelshøyskolen BIs datanettverk. Bruk Handelshøyskolen BIs Bibliotekjenestes hjemmesider på Internett, adresse <http://www.bi.no/library/> for å komme inn i basene som BI kjøper tilgang til. Der finner du også pekere til andre Internett-adresser som er relevante for Handelshøyskolen BI/ NMHs studier.

Bokhandelforbindelse

Juul Møller AS er Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdannings faste bokhandelforbindelse. Alle utsendinger til våre studenter fra Juul Møller AS foretas fra Nedre Slottsgate 11, Postboks 505 Sentrum, 0105 Oslo, tlf. 22 40 40 40, fax. 22 40 40 50, e-post: jmbok@online.no.

Studiesamlinger

Senter for finansutdanning tilbyr studiesamlinger på alle kurs, med unntak av Bankjus.

Samlingene kommer i tillegg til Senter for finansutdannings fjernundervisningsopplegg og er spesielt utviklet for det enkelte kurs. Samlingene er et frivillig tilbud, men vi tror det gir deg mange positive effekter om du deltar:

- kontakt med foreleser og medstudenter
- gode muligheter for kommunikasjon om fag og studieform
- muntlig presentasjon av de mest sentrale delene i pensum

Utgifter til reise og opphold i forbindelse med samlingene må dekkes av den enkelte.

Samarbeid ved løsning av innsendingsoppgaver

Innsendingsoppgaver kan løses individuelt eller i grupper på inntil tre studenter. Studentene etablerer selv grupper ved studiestart og navn på deltakerne sendes Senter for finansutdanning. Gruppen får tildelt samme lærer og sender inn én felles besvarelse på hver innsendingsoppgave. Dersom det skjer endringer i gruppens sammensetning i løpet av studietiden, må studieadministrasjonen få beskjed umiddelbart.

Se for øvrig § 29.5 pkt. d) i Studiereglement for Handelshøyskolen BI.

Kostnader og gebyrer

- Kostnader ved kontinuasjonseksamen: kr 335,- pr. vekttall.
- Gebyr ved utsettelse (forlenget studietid): kr 1.000,-.
- Nytt vitnemål: kr 500,-.

Det tas forbehold om endringer i prisene.

Eksamensplan for Senter for finansutdanning studieåret 1999/2000

Nedenfor følger en oversikt over eksamensdager ved Senter for finansutdanning.

Det tas forbehold om endringer.

Kursnavn	Kurskode	Høst 1999		Vår 2000	
		Dato	Kl.	Dato	Kl.
Økonomisk-administrative kurs					
Bedriftsøkonomisk analyse (BØK 9700)	0601	09.12	15-20	09.06	09-14
Finans m/budsjettering	0607	08.12	09-12	05.06	09-12
Makroøkonomi (SØK 8400)	0623	ut 10.12 inn 13.12	15.00 15.00	ut 26.05 inn 29.05	15.00 15.00
Markedsføringsledelse (MRK 8614)	0631	26.11	09-14	25.05	09-14
Organisasjonspysykologi og ledelse (ORG 9601)	0634	29.11	09-14	16.05	09-14
Regnskapsanalyse	0605	07.12	09-12	05.06	09-12
Statistikk og dataanalyse (MET 8006)	0621	16.12	09-12	19.06	09-12
Spesialemer					
Bankjus	0551	15.12	09-15	06.06	09-15
Bank og samfunn	0511	08.12	09-14		
Bedriftsanalyse I	0581	14.12	09-14	07.06	09-14
Bedriftsanalyse II	0583	13.12	09-15		
Forsikring I	0560	10.12	09-15	05.06	09-15
Forsikring II	0562			07.06	09-15
Privatøkonomi med jus del I	0590	16.12	09-14	09.06	09-14
Privatøkonomi med jus del II	0592	14.12	09-14	06.06	09-14
Privatøkonomi med jus del III	0594			07.06	09-14
Prosjektledelse	0586	13.12	09-14	06.06	09-14
Strategi og styring i bank I	0574			08.06	09-14
Strategi og styring i bank II	0575	10.12	09-14		
Strategiske endringer og bedriftsutvikling	0584	13.12	09-14		

kun
høst

Kursnavn	Kurskode	Høst 1999		Vår 2000	
Studiekurs		Dato	Kl.	Dato	Kl.
Bedriftsanalyse og behandling av næringslivsengasjement	3102	14.12	09-15		
Kreditt- og depotjus	3302			07.06	09-14
Markedsstrategisk ledelse	3303	10.01 2000	09-15		
Penger og kreditt	3311			07.06	09-14
Spesialkurs					
Globale penger	1430	10.12	09-12	08.06	09-12
Skatterett	1420	13.12	09-14	12.06	09-14

1406

Viktige opplysninger om eksamen

I tillegg til opplysningene i dette kapitlet forutsettes det at studentene gjør seg kjent med gjeldende studiereglementer for Handelshøyskolen BI, herunder særskilte regler for Senter for finansutdanning slik disse står oppført i kapittel IV.

Hjelpemidler

Eventuelle tillatte hjelpemidler til eksamen fremgår av kursbeskrivelsen til det enkelte kurs.

- **Ingen hjelpemidler tillatt**
betyr at det kun er tillatt med skrivesaker, dersom annet ikke er spesifisert i kursbeskrivelsen.
- **Alle hjelpemidler tillatt**
betyr at det er tillatt å ha med alt av skriftlig materiell som bøker, notater o.l. Alle hjelpemidler innbefatter også programmerbar kalkulator. Kalkulatorens bruksanvisning er kun tillatt brukt når alle hjelpemidler er tillatt.
- **Programmerbar kalkulator**
Kalkulatoren må ikke vise mer enn 160 tegn, tekst eller tall på skjerm/display. Den må være batteridrevet og ikke ha skriveenhet. Den må ikke forstyrre andre studenter med pipelyd o.l.
- **Lovsamling tillatt**
betyr at alle offisielle utgaver av Norges lover og traktater fra 1660 og senere, samt særutgaver er tillatt. I lovsamlingen kan det være innarbeidet understrekninger av enhver art, samt henvisninger, som se, jevnfør (jf.), konferer (cf. eller kf.) eller sammenlign (sml.). Henvisninger til lover, kgl. res. og forskrifter kan for øvrig bare inneholde tittel og/eller dato (eventuelt nummer), paragraf og/eller ledd, punktum, nummer eller litra. Vanlige forkortelser som grl., strl. o.l. kan brukes.

Eksamenspåmelding, eksamensavmelding og eksamenssted

Eksamenspåmelding

Studentene må lese kursbeskrivelsen(e) som gjelder for eksamen det semesteret - studieåret - eksamen skal avlegges.

Kandidatene blir automatisk påmeldt til eksamen i de respektive kurs, med unntak av studenter som har hengefag eller ønske å forbedre tidligere oppnådd resultat fra tidligere semestre. Studenter som blir påmeldt til eksamen skal følge reglene om eksamensavmelding nedenfor.

Til eksamen skal studenten medbringe legitimasjon.

Eksamensavmelding

Kandidatene blir automatisk påmeldt til eksamen i de respektive kurs. Kandidatene kan melde seg av eksamen innen fristen. Dersom kandidatene ikke melder seg av eksamen innen fristen, registreres ett - 1- eksamensforsøk i de(t) aktuelle kurs. Kandidatene har maksimalt tre eksamensforsøk.

Frist for eksamensavmelding:

høstsemesteret:	uke 40
vårsemesteret:	uke 10

Eksamenssted

Eksamen avvikles flere steder i landet. Kandidaten blir automatisk tilknyttet nærmeste eksamenssted, som regel nærmeste BI Høyskole.

Endring av eksamenssted

Kandidater som er påmeldt til eksamen kan søke om å endre eksamenssted. Frist for å søke om endring av eksamenssted:

høstsemesteret:	uke 40
vårsemesteret:	uke 10

Eksamen i utlandet

For eksamener som finner sted i utlandet, gjelder spesielt:

- Eksamen skal finne sted ved en norsk ambassade/konsulat.
- Den administrativt ansvarlige *må* kunne snakke og lese norsk. Dette krav er begrunnet med at den eksamensansvarlige må kunne kontrollere at det kun benyttes tillatte hjelpemidler og at eventuelle notater i disse er lovlige.
- Studenten må selv kontakte ambassaden eller konsulatet for å få en skriftlig bekreftelse av den som påtar seg ansvaret for gjennomføringen av eksamen. Denne bekreftelsen sendes Eksamenskontoret sammen med påmelding til eksamen. *Uten denne bekreftelsen vil eksamensoppgaven ikke bli sendt.*
- Selv om det er tidsforskjell mellom norsk og utenlandsk tid, skal eksamen i utlandet alltid avholdes til samme tid som i Norge. Hvis dette ikke er mulig, skal eksamen i utlandet avholdes senere enn i Norge.
- Eventuelle administrasjonskostnader ved eksamensstedet dekkes av studenten selv.

Forlenget tid til eksamen

Det vises til Studiereglement for Handelshøyskolen BI §16.

Studenter med annet morsmål får ikke forlenget tid til eksamen. De har imidlertid anledning til å levere sin besvarelse på engelsk eller benytte norsk-norsk ordbok. Eksamenskontoret må få beskjed om dette 14 dager før eksamen.

Det gis ikke forlenget tid ved hjemmeeksamen, fagoppgave eller prosjektarbeid.

Det benyttes eget skjema for søknad om forlenget tid til eksamen. Frist for å søke om forlenget tid til eksamen:

eksamen i høstsemesteret:	uke 40
eksamen i vårsemesteret:	uke 10

Forlenget tid:

Ved seks timers eksamen gis 75 minutter i tillegg

Ved fem timers eksamen gis 60 minutter i tillegg

Ved fire timers eksamen gis 45 minutter i tillegg

Ved tre timers eksamen gis 30 minutter i tillegg

Sykdomsforfall ved eksamen

Kandidater som ved sykdom kan dokumentere at de var forhindret fra å møte til eksamen, vil få adgang til å avlegge ny eksamen neste gang eksamen arrangeres uten å betale kontinuasjonsavgift. Brev m/legeattest må være Senter for finansutdanning i hende **senest to uker etter eksamen**.

Studenten plikter selv å melde seg opp til ny eksamen, neste gang han/hun skal ta eksamen.

Offentliggjøring av sensur

Forutsatt at alle innsendingsoppgaver er levert vil studentene etter hver eksamensperiode automatisk motta en karakterutskrift som viser resultater oppnådd etter sensur. Karakterutskriften vil vise resultatet oppnådd på siste eksamen, og gir opplysninger om: Kurskode/-navn, standpunktkarakter (gjennomsnitt av innsendingsoppgaver), eksamenskarakter og semester.

Studentene er selv ansvarlige for å kontrollere at de opplysninger som fremkommer på karakterutskriften er korrekte. Skulle studentene oppdage feil eller mangler på sin utskrift, må Senter for finansutdanning få beskjed.

Ønsker du å få oppgitt alle eksamener samlet på en karakterutskrift, kan dette bestilles. Det understrekes at opplysninger om sensur **ikke** blir gitt ved telefonhenvendelser.

Sensurbegrunnelse og klage på sensur

De alminnelige reglene for klage på sensur (sensurbegrunnelse) og omsensur dekkes av Studiereglement for Handelshøyskolen BI og Forskrift om begrunnelse og klage ved universitets- og høyskoleeksamener.

Frist for anmodning om sensurbegrunnelse

Fristen for å anmode om sensurbegrunnelse er 2 – to – uker etter offentliggjøring av sensur. Særskilt skjema for anmodning om sensurbegrunnelse skal benyttes. Skjemaet fås ved henvendelse til Senter for finansutdanning. Anmodning om sensurbegrunnelse må fylles ut nøyaktig. Det er spesielt viktig at kandidaten(e) påpeker hvilke forhold som tilsier at den oppnådde karakteren er feil. Dersom sensorveiledning foreligger, bør den benyttes som underlag for den faglige begrunnelsen for å få innvilget søknad om sensurbegrunnelse.

En generell og ikke faglig begrunnet anmodning om sensurbegrunnelse vil bli avvist. Hvis anmodning om sensurbegrunnelse blir innvilget, får kandidaten avtale om samtale tid med sensor eller eventuelt en skriftlig tilbakemelding fra sensor.

Sensurbegrunnelse

Nærmere informasjon om hvordan sensurbegrunnelsen foregår, fås ved henvendelse til Senter for finansutdanning.

Omsensur

Fristen for å kreve omsensur er 1 - en - uke etter at sensurbegrunnelse er mottatt av kandidaten.

Dersom kandidaten ønsker omsensur etter å ha mottatt sensurbegrunnelse, må kandidaten selv levere eller sende den rosa kopien av skjemaet til Senter for finansutdanning. Ved krav om omsensur må alle berørte kandidater skrive under kravet og skjemaet fylles nøye ut med kandidatenes data.

Kandidatene bør merke seg at omsensur kan føre til en dårligere karakter enn den opprinnelige. Ny karakter er endelig.

Vitnemål

Studiemodell av 1988/89 og 1994/96

Kandidater som fullfører Diplomøkonom BI i bankfag etter studiemodell av 1988/89 og 1994/96, vil automatisk få tilsendt vitnemål. Det forutsettes at kandidatene tilfredsstiller kravene i reglementene.

Studiemodell av 1994/95 eller senere

Kandidater som fullfører Grunnfag i økonomi BI, Bankkandidat BI og Diplomøkonom BI i bank og finans etter studiemodell av 1994/95 eller senere, må anmode spesielt om å få tilsendt vitnemål.

Vitnemål skal, foruten opplysninger om eksamensenhetene og deres vekttallsomfang, være påført tidspunkt (semester) for fullføring av de enkelte kursene, eksamenskarakterene, gjennomsnittskarakterer for innsendingsoppgaver og eventuelt hovedkarakter.

Dersom kandidaten tidligere har mottatt vitnemål for et studium og senere ønsker å få utstedt nytt vitnemål, må det påregnes et gebyr (se side 85).

Ta kontakt med Senter for finansutdanning dersom du har spørsmål vedrørende utstedelse av vitnemål.

Innlevering av prosjekt- og fagoppgaver, hjemmeeksamener

- Studentene skal dokumentere evne til å anvende teori på teoretiske eller praktiske problemstillinger.
- Studentene skal dokumentere evne til å skrive et arbeide som tilfredsstillende vanlige akademiske krav til innhold og form. (Hensyn til eventuelle eksterne målgrupper kommer i tilfelle i annen rekke her.)

Formelle krav

Besvarelsen skal innleveres fast innsatt i mappe og i **to eksemplarer**. Besvarelsens forside skal inneholde de opplysninger som er angitt i oppgavesettet. Egnerklæringen som følger oppgavesettet skal leveres inn sammen med besvarelsen. Besvarelsen må være Senter for finansutdanning i hende innen angitt tidsfrist. NB! Besvarelsen kan ikke innleveres på diskett. Telefax kan ikke benyttes. For sent innleverte besvarelser vil normalt ikke bli sensurert. Kandidaten(e) kan ikke regne med å få besvarelsen tilbake.

Innholdsmessige krav - formål

Oppgavene kan løses individuelt eller i grupper på inntil tre studenter. Studentene oppfordres til å samarbeide i grupper. Det er imidlertid ikke tillatt for flere grupper å samarbeide, da dette betraktes som fusk eller forsøk på fusk og rammes av § 17 i Studiereglement for Handelshøyskolen BI. Oppdages det noen form for fusk, for eksempel avskrift av andres oppgaver, kilder uten kildehenvisninger eller direkte "lån" av hele oppgaver skrevet tidligere, er dette å betrakte som fusk ved eksamen.

- Endelig oppgavetittel skal være kort og informativ slik at oppgavens innhold fremgår av tittelen.
- Et sammendrag på inntil én side skal komme rett etter innholdsfortegnelsen og foran selve teksten.
- Studentene oppmuntres til å bruke egne (og ev. andres) figurer for å illustrere problemstilling, oppbygging, argumentasjonsgang – f.eks. ved årsaksmodeller, flytdiagrammer o.l.

Referanser og litteraturliste

Ved en vitenskapelig høyskole er referanser til kildene og en tilhørende litteraturliste viktig for alle faglige arbeider (studentoppgaver, fagoppgaver, artikler, bokbidrag). Referansen og litteraturoversikten skal hjelpe leserne til å finne stoff de kan være interessert i. Referansene skal opplyse om hva som er dine egne bidrag og hva som er andres. På denne måten kan dine opplysninger og sitater kontrolleres og etterprøves. God referanseskikk er en måte å sikre mot plagiat så vel som å vise forfatterens resonnementer.

Det er mange måter å sette opp referanser på. Forskningsutvalget ved Handelshøyskolen BI vedtok våren 1999 å anbefale følgende referansestandard for alle studentoppgaver ved BI. Den håndterer alle referanser med en enkel "forfatter-år" referanse i teksten og korresponderende litteraturliste på slutten av dokumentet. Referansen skal gi en så fullstendig informasjon at leseren har mulighet til å finne tilbake til det spesifikke sitatet. Kilden oppgis både i oppgaveteksten (referanse i teksten) og i en egen litteraturliste bakerst i oppgaven.

Mer utførlig forklaring finner du på bibliotekets web-side: <http://www.bi.no/library/>

Referanser i teksten

Referanser som gjøres i teksten er ment å gi henvisning til den alfabetiske litteraturlisten i slutten av dokumentet.

Eksempler

Kilder refereres fortløpende i teksten med forfatterens etternavn og utgivelsesår i parentes etter følgende prinsipper:

... som viser seg å være viktig i strategiske prosesser (Lorange 1993).

Peter Lorange (1993) hevder i sin analyse av strategiske prosesser at...

Ved direkte sitat skal det også henvises til sidenummer. Mellom årstall og sidetall brukes kolon:

Michael Porter (1985: 3) sier det derimot slik «value is what customers are willing to pay.»

Litteraturlisten

Alle oppgaver skal ha en litteraturliste som inneholder de verk som det refereres til i teksten, men heller ikke flere. Litteraturlisten skal stå på et eget ark bakerst i oppgaven. Listen sorteres alfabetisk på etternavn. Alle referanser i litteraturlisten må være konsekvent gjennomført med riktig bruk av skille tegn og kursiv for å være korrekt.

Bøker

To forfattere:

Kotler, Philip og Gary Armstrong. 1996. *Principles of marketing*. 7th ed. Englewood Cliffs, NJ.: Prentice-Hall.

Redaktører:

Roos, Göran, Georg von Krogh og Johan Roos, red. 1997. *Strategi som konkurransefortrinn*. Bergen-Sandviken: Fagbokforlaget.

Kapitler i bøker

Amdam, Rolv og Gunnar Yttri. 1998. "The European Productivity Agency, the Norwegian Productivity Institute and management education." I *Missionaries and managers: American influences on European management education, 1945 – 1960*, redigert av T. R. Gourvish and N. Tiratsoo. Manchester: Manchester University Press.

Tidsskriftartikler

Stabell, Charles B. og Øystein D. Fjeldstad. 1998. "Configuring value for competitive advantage: On chains, shops and networks." *Strategic Management Journal*, 19 (5): 413-437.

Generelle bedømmelseskriterier

Ved Handelshøyskolen BI, Høyskolene og Norges Markedshøyskole benyttes stort sett følgende kriterier ved vurdering av oppgaver:

- 1) Valg av tema og problemstilling
- 2) Formulering av problemstillingen
- 3) Logisk oppbygning/disposisjon
- 4) Metodevalg
- 5) Prioritering
- 6) Analyse og vurdering
- 7) Kildebruk
- 8) Språk

1) Valg av tema og problemstilling

Temaet bør være faglig interessant og relevant i forhold til det aktuelle faget eller studiet som et hele.

2) Formulering av problemstillingen

Det er viktig at utgangspunktet for arbeidet er klart formulert og at problemstillingen er avgrenset slik at arbeidsmengden er realistisk for den gjeldende tidsramme. Det er også viktig at problemstillingen er kort og klart formulert.

Noen eksempler på formuleringstyper kan tas med: "Handelshøyskolen BIs profil hos tidligere og nåværende studenter" (temabeskrivelse). "Hvem velger Handelshøyskolen BI etter hvilke kriterier?" (forskningsspørsmålet som arbeidet kan gi svar på). "Studenter som betaler studiene selv er mer kritiske til Handelshøyskolen BIs servicenivå enn studenter som får betalt studiene av arbeidsgiver" (hypotese).

Problemstillingen er ikke fullstendig formulert uten en klargjøring av de viktigste begrepene, av hvem og hva som skal beskrives og drøftes i arbeidet (enheter og variabler). Ved formuleringen av problemstillingen kan det også utdypes hva som forutsettes og hva som skal undersøkes i oppgaven. Presisering og avgrensing av problemstillingen er vanligvis den mest avgjørende fase i prosjektarbeidet. Erfaringen viser at de studenter som har en klar problemstilling, får mer ut av oppgaven og lager ofte bedre produkt. Den viktigste grunnen til dette er nok at man gjennom en klar beskrivelse av problemet har kommet langt på vei i løsningen av det.

3) Logisk oppbygning/disposisjon

Ved prosjektoppgave gjelder en obligatorisk disposisjon som er logisk og hensiktsmessig ved slike oppgaver. Denne eller en lignende disposisjon kan selvsagt også brukes ved de øvrige oppgavetyperne. Uansett: De enkelte deler i oppgaven bør komme naturlig etter hverandre slik at det skriftlige arbeidet blir lett å lese, slik at det blir "en rød tråd" i oppgaven. Den røde tråden bør komme frem både i sammendraget og i innholdsfortegnelsen. Sammendraget skal være oppgaven i miniatyr, med forklaring om bakgrunnen for den, problemstilling, metodevalg, kort analysereferat og konklusjon, slik at man kan danne seg et bilde av hva hele oppgaven går ut på. Således må både sammendraget og innholdsfortegnelsen komme foran i oppgaven.

4) Metodevalg

Den metoden (eller de metodene) som velges bør være hensiktsmessig ut fra det problemet man jobber med og de rammebetingelser man arbeider under. Metodevalget skal beskrives kort og begrunnes. Foruten valg av problemstilling og valg av formuleringstype tas særlig følgende metodevalg:

- Valg av enhet(er) og variabler, inkludert eventuell utvalgsstrategi og operasjonalisering.
- Valg mellom datakilder (om foreliggende data kan brukes eller om egen datainnsamling er nødvendig).
- Valg av (evt.) undersøkelsesopplegg.
- Valg av databehandlings- og analyseopplegg.

Også tolkning og rapportering kan evt. betraktes som metodevalg.

5) Prioritering

Den som skriver en oppgave bør ikke ta med alt, men prioritere mellom mer og mindre relevant stoff. Hva som er relevant, avhenger av problemstillingen. Man bør evt. bruke vedlegg for dokumentasjon av tabellstoff, o.l.

6) Analyse og vurdering

Å skrive en oppgave innebærer innsamling av informasjon (data). Det er sjelden nok å fortelle og beskrive slik informasjon. Studentene bør først og fremst bruke informasjon, dvs. foreta en selvstendig analyse, vurdering og tolkning av informasjon i forhold til problemstillingen.

7) Kildebruk

Ved oppgaveløsning samles og brukes (analyseres, vurderes og tolkes) informasjon. Det er en selvfølge at enhver leser og sensor lett skal kunne identifisere den kilde eller de kildene som er grunnlag for studentens argumentasjon, redegjørelse eller drøfting. Kildehenvisningene skal følge Handelshøyskolen BIs reglement for kildebruk. Det kan ofte være aktuelt å føre opp bøker, artikler osv. i kildelisten, men ikke i selve teksten. Leseren vil da gå ut fra at forfatteren eller forfatterne har brukt slikt stoff som generell inspirasjonskilde, dvs. som referanseramme. Dette ordet brukes nærmest ensbetydende med alle slags forutsetninger. Hvordan kilder brukes, er imidlertid ikke bare et formelt spørsmål. Minst like viktig ved vurderingen er et innholdsmessig aspekt. Det vil alltid være et vesentlig bedømmelseskriterium hvordan tilgjengelig faglitteratur blir brukt innholdsmessig, både ved valg og utforming av problemstillingen og ved gjennomføringen av selve oppgaven. Med mindre annet er avtalt skal litteraturbruken imidlertid være middel og ikke mål i seg selv. Det er m.a.o. igjen problemstillingen som avgjør hva som er relevant faglitteratur som bør brukes og hva som ikke er relevant.

8) Språk

Ved vurderingen av hjemmeksamener, prosjekt- og fagoppgaver legges det vekt på rettskrivning og språkføring, og at språket er tilpasset lesergruppen. Dårlig språkføring og svak rettskrivning teller negativt!

Rettledning for løsning og innlevering av diplomoppgaver

Egen rettledning for løsning og innlevering av diplomoppgave etter studiemodellene 1988/89 og 1994/96, kan fås ved henvendelse til Senter for finansutdanning.

Retningslinjer for endring av kurskoder

Høyskolerådet vedtok 13. mai 1991 følgende retningslinjer for endring av kurskoder:

Endring av kurskode skjer når:

- kursinnhold og/eller målformulering er vesentlig endret
- vekttall er endret
- nytt kurs innføres.

Endring av kurskode skjer ikke automatisk når:

- obligatorisk litteratur endres
- hjelpemidler til eksamen endres
- kursinnhold og/eller målformuleringer justeres
- eksamensform endres.

For studentene betyr dette at de alltid må lese kursbeskrivelsen(e) som gjelder for eksamen det semesteret – studieåret – eksamen skal avlegges.

Retningslinjer for kontinuasjonseksamener

Følgende retningslinjer ble vedtatt i Høyskolerådet 13. mai 1991:

- Kontinuasjonseksamener avholdes normalt ved neste ordinære eksamen i det enkelte kurs.

Se også Eksamenspåmelding, eksamensavmelding og eksamenssted.

Masterstudier ved Handelshøyskolen BI

Masterstudiene ved Handelshøyskolen BI er godkjent av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Master of Science (MSc)

Master of Science er et toårig spesialiststudium på høyere grads nivå. Opptakskravet er diplomøkonom eller tilsvarende og avlagt GMAT-test (minimum score: 500). Det tilbys seks spesialiseringer: Energy Management, Information and Technology Management, Financial Economics, Marketing, Strategy og International Business. Studiet er internasjonalt i den forstand at all undervisning foregår på engelsk og vi har studenter fra omlag 25 nasjoner. I tillegg kan man i løpet av studiet delta på utveksling ved våre samarbeidsuniversiteter, for tiden 27 stykker i totalt 14 land. Studiet er forskningsbasert og består av en kursdel (30 vekttall) og en thesis (hovedoppgave, 10 vekttall). Dette skal til sammen gi studentene omfattende innsikt i fagområdet gjennom aktiv deltakelse i klassene.

Handelshøyskolen BI tilbyr stipendier til diplomøkonomer og diplommarkedsførere fra Handelshøyskolen BI/NMH. Stipendiene er på kr. 22.500,- og går til de beste avgangsstudentene ved hver enkelt Høyskole. Ved dokumentasjon av fullført MSc eller MBA fra BI berettiget til å få avskrevet sitt lån i Statens lånekasse med et høyere grads stipend, som er for tiden på kr. 21.490,-

Master of Business Administration (MBA)

MBA- studiet er et "general management" 11 måneders program på heltid med hovedvekt på ledelse og strategi. Studiet bygger på minimum tre års arbeidserfaring.

Mer informasjon om MSc og MBA fås ved henvendelse til ditt studiested eller til Handelshøyskolen BI, Graduate School, Postboks 580, 1302 Sandvika. Tlf. 67 55 77 11.

E-mail: graduate@bi.no eller www.bi.no/graduate

Master of Management

Master of Management er et fordypningsstudium i ledelse for voksne som ønsker å kombinere utdanning og arbeid. Studiet har et omfang på fire år på deltid, tilsvarende 40 vekttall. Minimumskravet til forkunnskaper er tre års høyere offentlig godkjent utdanning samt fire års yrkeserfaring.

Mer informasjon om Master of Managementstudiet fås ved henvendelse til ditt studiested eller til Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning, Karlsborgveien 4, 0193 Oslo. Tlf.: 22 67 90 00.

Opptak til Master of Science og Master of Business Administration

Handelshøyskolen BI krever å motta resultatet på GMAT – Graduate Management Admission Test. GMAT kan tas i Oslo, Bergen og Trondheim.

Kontakt Handelshøyskolen BI for brosjyre og oppmeldingsskjema.

Vær ute i god tid. Et midlertidig test resultat får du på testsenteret, men det tar vanligvis noen uker (4-6 uker) å få tilsendt offisielt «score-card». Testen kan tas hele året.

Ved Handelshøyskolen BI i Sandvika er det opprettet et GMAT - kontor – The GMAT Consulting Center. Kontaktperson er Banafsheh Sheiban. Direkte telefon: 67 55 77 39. Her arrangeres blant annet et forberedende kurs til selve GMAT-testen. Kurset gjennomføres over tre uker, to kvelder pr. uke i forkant av selve GMAT-testen, eventuelt som helgekurs.

Videre studier i utlandet

Følgende steder vil du kunne få informasjon og hjelp om studier og studiesteder:

Utenlandskontoret ved Statens lånekasse for utdanning. Egen opplysningsavdeling med veiledere. Faglig informasjon om utenlandske læresteder, fagretninger, studiefinansiering etc.

Adresse: Østre Aker vei 20, 0581 Oslo. Postadresse: Postboks 195 Økern, 0510 Oslo. Telefon 22 72 69 10. Faks: 22 65 15 13. Telefонтid: 12.00-15.00. Åpningstider: 09.00-14.30.

E-post: utlandet@lankassen.no

ANSA (Samskipnad for norske studenter i utlandet). Dette er en interesse- og velferdsorganisasjon for norske studenter i utlandet som bl.a. tilbyr veiledning, forsikring, oversikt over studiesteder i USA og Europa og et nettverk av kontaktpersoner.

Adresse: Storgata 3, 0155 Oslo.

Telefon: 22 47 76 00, telefaks: 22 33 51 77.

Telefon-/skrankehenvendelser kan skje mellom kl. 12.00-16.00. Kontoret er stengt lørdag.

Adressen til ANSAs internetsider er: <http://www.ansa.no/>, E-post: til Kontoret: sentralt@ansa.no, til Studieinformasjon: studinfo@ansa.no

Norge-Amerika Foreningen har som overordnet mål å fremme det kulturelle og praktiske samvirket mellom Norge og Nord-Amerika. Deres arbeid legger hovedvekten på utveksling av studenter, forskere og praktikanter. Hvert år formidler vi omkring 100 stipendier til nordmenn som ønsker å studere eller forske i USA, og ca. 20 stipendier til amerikanere som vil forske i Norge. Til sammen formidler de stipendier og praktikantopphold verdt ca. 5,7 millioner kroner hvert år.

Hovedtyngden av stipendiene deres går til forskere og til studenter som allerede er cand.mag. eller tilsvarende.

Foreningens stipendtilbud for undergraduate og graduate studier og forskning i USA utlyses hvert år i juni og gjelder da for å begynne studier året etter. Søknadsfrist for graduate stipend og forskning er ca. 14. september. Søknadsfrist for undergraduate stipend er ca. 24. november. Kontakt kontoret i juni for informasjon og søknadsskjema.

Adresse: Drammensveien 20c, 0255 Oslo.

Telefon: 22 44 77 16 (kl. 09.00 - 16.00).

Telefaks: 22 44 78 31

hjemmeside: <http://www.noram.no>

e post: namerika@online.no

Fulbright-Kontoret (US Norway Fulbright Foundation for Educational Exchange) Her har de college- og universitetskataloger med en komplett samling på microfiche. Flere brosjyrer, blant annet "A Handbook for Foreign Students", deles ut gratis. De har lister over læresteder etter fagområde og studieretning med beskrivelser av colleges og universiteter, både undergraduate- og graduate studier.

Adresse: Arbins gate 2, 0253 Oslo.

Telefon: 22 83 26 00/03 (veiledning telefon/skranke: tirsdag, onsdag og torsdag kl. 1300-1600).

Telefaks: 22 83 26 07

Adressen til Fulbrights hjemmesider: <http://www.fullbright.no>, e-mail: fulbright@extern.uio.no

Reglementer

Studiereglement for Handelshøyskolen BI

Innhold:

Kapittel I - Generelle regler

- §1 - Hvem reglementet gjelder for
- §2 - Studentenes undersøkelses og opplysningsplikt
- §3 - Opptak
- §4 - Studieavgift
- §5 - Utmelding, studieavbrudd og permisjon
- §6 - Forlenget studietid (fullføringsfrister)
- §7 - Disiplinærbestemmelser
- §8 - Vitnemål

Kapittel II - Eksamen

- §9 - Definisjoner
- §10 - Eksamensformer
- §11 - Pensum
- §12 - Fritak for eksamen
- §13 - Adgang til å gå opp til eksamen
- §14 - Eksamensdeltakelse og eksamensfremmøte
- §15 - Eksamensavgift
- §16 - Forlenget tid til eksamen
- §17 - Fusk
- §18 - Kontinuasjoneksamen
- §19 - Sensur
- §20 - Klage over sensurvedtak
- §21 - Karakterer og vitnemål
- §22 - Særlige regler for flervalgseksamen
- §23 - Ordensbestemmelser ved eksamen

Kapittel III - Andre bestemmelser

- §24 - Endringer
- §25 - Forbehold
- §26 - Ikrafttredelse

Kapittel IV - Særskilte regler

- §27 - Særskilte regler for siviløkonom- og revisorstudiet
- §28 - Særskilte regler for studier ved Handelshøyskolen BI, Høyskolene
- §29 - Særskilte regler for studier ved Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning
- §30 - Særskilte regler for studier ved Handelshøyskolen BI, Senter for lederutdanning
- §31 - Academic Regulations for the Master of Science Degree
- §32 - Academic Regulations for the Master of Business Administration Degree
- §33 - Særskilte regler for bedriftsinterne kurs i regi av Handelshøyskolen BI

Kapittel I

Generelle regler

§1 Hvem reglementet gjelder for

Dette reglementet gjelder for alle studenter ved Handelshøyskolen BI. Med student menes i dette reglementet en person med en skriftlig, bindende og ikke avsluttet studiekontrakt med Handelshøyskolen BI.

§2 Studentenes undersøkelses- og opplysningsplikt

Enhver student plikter å sette seg inn i gjeldende reglementer ved Handelshøyskolen BI og de særskilte reglene som gjelder det studietilbudet studenten følger. Videre plikter studenten å sette seg inn i studieplaner, eksamensplaner, rutiner for eksamenspåmelding og nødvendige forutsetninger for å gå opp til eksamen. Studenten plikter å underrette Handelshøyskolen BI om navn- og adresseendring

§3 Opptak

- a) En søker som aksepterer tilbud om studieplass, må innen en nærmere angitt frist returnere en undertegnet studiekontrakt. Ved slik aksept er søkeren med bindende virkning registrert som student ved Handelshøyskolen BI med de forpliktelser dette medfører. Det er likevel anledning til å trekke seg fra studiet før studiestart dersom melding om dette blir gitt i rekommandert brev innen de frister som fremgår av studiekontrakten. Komplementært gjelder at Handelshøyskolen BI står fritt til å avlyse programmer der det ved studiestart ikke er nok kandidater til å sikre en forsvarlig gjennomføring av programmet.
- b) Innen rammen av ovenstående gjelder egne opptakskrav for de ulike studiene.
- c) Det gis anledning til bytte av studium dersom studenten har akseptert plass på ett av studietilbudene ved Handelshøyskolen BI og senere fått tilbud om og akseptert plass på et annet studium ved skolen.
- d) Denne paragrafen gjelder ikke opptak til bedriftsinterne kurs. For opptak til slike kurs gjelder særskilte regler, jfr. kap.IV.
- e) Klage over formelle feil ved saksbehandlingen ved opptak fremsettes overfor en særskilt nemnd oppnevnt av styret ved Handelshøyskolen BI, eller den styret bemyndiger.

§4 Studieavgift

- a) Enhver student er forpliktet til å betale studieavgift for normert studietid for det aktuelle studium, jfr. dog §5. Studieavgiften betales ved begynnelsen av hvert semester. Normert studietid for det enkelte studium er oppgitt i de særskilte reglene for de ulike studietilbudene. Studenten må betale studieavgift for normert studietid selv om han/hun gjennomfører studiet på kortere tid. Studenter som, på grunnlag av eksamener avlagt ved andre institusjoner, etter søknad innvilges fritak for eksamen på et av Handelshøyskolen BI's studietilbud, innrømmes ikke reduksjon i studieavgiften. Vitnemål utstedes først når studentens økonomiske forpliktelser overfor Handelshøyskolen BI er oppfylt.
- b) Manglende betaling av studieavgift medfører tap av studieplass og ordinær rettslig inndrivelse.

§5 Utmelding, studieavbrudd og permisjon

- a) Dersom en student ønsker å melde seg ut underveis i et studium, kan utmelding skje innen de frister som fremgår av særskilte regler for de ulike studietilbudene. Utmelding må skje i rekommandert sending, først da vil studenten bli registrert som sluttet og være fri for videre betalingsforpliktelser.

- b) Dersom spesielt tungtveiende grunner tilsier det, f.eks alvorlig sykdom, kan en student søke om å få melde seg ut av studiet i løpet av studieåret og bli fri for videre betalingsforpliktelser. Utmeldingen må dokumenteres med legeerklæring eller annen relevant dokumentasjon. På grunnlag av denne dokumentasjonen avgjør Handelshøyskolen BI om det foreligger utmeldingsgrunn.
- c) Studenter som har meldt seg av et studium må eventuelt søke om opptak på nytt dersom de senere ønsker studieplass.
- d) Det gis anledning til å søke om inntil ett års permisjon (opphold i studiet) i løpet av studietiden ved f.eks avtjening av førstegangstjeneste eller andre tungtveiende grunner. Ved svangerskap kan studenter etter søknad få innvilget permisjon med inntil ett år per svangerskap. Begrunnet søknad om permisjon og ønsket varighet må sendes rekommandert.

§6 Forlenget studietid (fullføringsfrister)

Denne bestemmelsen gjelder ikke deltakere på MBA- og MSc-programmene.

Fullføringsfristen er to år utover normert studietid slik denne er angitt i studiekontrakten. For deltakere på enkeltkurs gjelder en tilsvarende fullføringsfrist på ett år. Etter dette må kandidater som ønsker å forbedre karakterer/fullføre studiet søke om nytt opptak ved nødvendige enkeltkurs eller hele studium. Handelshøyskolen BI vurderer da på fritt grunnlag om tidligere avlagte eksamener kan inngå i grad/tittel.

§7 Disiplinærbestemmelser

- a) En student som har gjort seg skyldig i grovt brudd på de bestemmelser som gjelder ved Handelshøyskolen BI, eller som har utvist uverdigg atferd som skader eller er egnet til å skade det allmenne omdømmet til Handelshøyskolen BI, kan idømmes disiplinærstraff. Styret kan med 2/3 flertall beslutte å utvise en student for en viss tid eller for alltid. Vedtaket kan påklages til en klagenemnd oppnevnt av styret i hvert enkelt tilfelle.
- b) For brudd på eksamensreglene (fusk) vises det til egne bestemmelser i kapittel II.

§8 Vitnemål

Etter fullført studium, utstedes et vitnemål som viser at kandidaten har oppfylt de krav som stilles for angjeldende studium, og hvilke karakterer kandidaten har oppnådd på de foreskrevne eksamener. Kandidaten må ha oppfylt alle sine økonomiske forpliktelser overfor Handelshøyskolen BI før vitnemålet utstedes, jfr §4.

Kapittel II

Eksamen

§9 Definisjoner

- a) Med *eksamen* menes i dette reglementet et arrangement hvor studentens ferdigheter og kunnskaper vurderes systematisk i samsvar med faglige normer i den hensikt å fastlegge en karakter som mål på studentens kunnskaps- og ferdighetsnivå.
- b) En eksamen kan gjelde for hele eller deler av ett kurs eller for flere kurs.
- c) Med *kontinuasjon* menes i dette reglementet en fornyet prøve.

§10 Eksamensformer

- a) De for tiden gyldige eksamensformer er:
 - 1) Skriftlig eksamen
 - 2) Muntlig eksamen
 - 3) Innleveringsoppgaver
 - 4) Klasseprestasjon
- b) Nærmere bestemmelser fremgår av særskilte regler for de aktuelle studier der slike regler er gitt.
 - 1) Eksamensform, tillatte hjelpemidler og eventuelt gruppestørrelse til eksamen fremgår av kurs- eller emneområdebeskrivelse.
 - 2) Når spesielt tungtveiende grunner tilsier det kan kandidaten søke den aktuelle studiesjef om å få arrangert muntlig i stedet for skriftlig eksamen.

§11 Pensum

Alle eksamener baseres på det til enhver tid gjeldende pensum.

§12 Fritak for eksamen

Handelshøyskolen BI kan etter søknad gi fritak for eksamen i et bestemt kurs på grunnlag av eksamener avlagt ved Handelshøyskolen BI eller andre høyskoler eller universitet. Søknad rettes til den aktuelle studieadministrative enhet.

§13 Adgang til å gå opp til eksamen

Adgang til å gå opp til en eksamen har de studenter som tilfredsstiller følgende betingelser:

- 1) Har en studiekontrakt som hjemler adgang til den aktuelle eksamen.
- 2) Oppfyller eventuelle, spesielle faglige eller andre krav som gjelder deltagelse i den aktuelle enkelteksamen.
- 3) Er registrert som eksamenspåmeldt ved fristens utløp.
- 4) Har gjennomført færre eksamensforsøk i den aktuelle enkelteksamen enn studiekontrakten hjemler, jfr § 18.
- 5) Har betalt forfalt studieavgift.

§14 Eksamensdeltagelse og eksamensfremmøte

- a) Et eksamensforsøk er gjennomført hvis studenten er påmeldt den aktuelle eksamen innen utløpet av avmeldingsfristen og ikke har dokumentert legitimt fravær, f.eks sykdom, ved eksamen innen to uker etter eksamensdato.
- b) Eksamenskandidater må ved fremmøte til eksamen fremvise gyldig legitimasjon med bilde. Kandidater som ikke kan legitimere seg kan bortvises fra lokalet, jfr. §23 c).

§15 Eksamensavgift

- a) Eksamensavgift for første eksamensforsøk er normalt inkludert i studieavgiften, jfr. §13 pkt. 5. Unntak kan imidlertid forekomme og vil i så fall bli opplyst i hvert enkelt tilfelle.
- b) Kontinuasjonsavgift betales særskilt.

§16 Forlenget tid til eksamen

Kandidaten kan, innen angitte frister, søke studiestedet skriftlig om forlenget tid til eksamen. Søknaden må inneholde en dokumentert begrunnelse fra sakkyndig person, datert det semester kandidaten skal avlegge eksamen. Eget skjema benyttes.

§17 Fusk

Dersom en kandidat gripes i fusk, eller forsøk på fusk, blir saken innberettet for den aktuelle enhetsdirektør, som i hvert enkelt tilfelle tar stilling til eventuell reaksjon. Avgjørelsen meddeles kandidaten og rapporteres i form av et anonymisert sammendrag til direksjonssekretæren, som fører et presedensarkiv.

Enhetsdirektørens avgjørelse kan ankes. Ankefristen er tre uker etter at avgjørelsen er meddelt kandidaten. Anken rettes til direksjonssekretæren, som forbereder saken for styret.

Normal reaksjon på fusk er annullering av alle innleverte eksamensbesvarelser i det aktuelle semester/termin, samt ett års utvisning fra Handelshøyskolen BI. Ved gruppebesvarelser har alle deltakerne et selvstendig ansvar for hele besvarelsen.

§18 Kontinuasjoneksamen

- a) Kandidaten kan gjennomføre maksimalt tre eksamensforsøk.
- b) Når et kurs utgår uten å bli erstattet, avholdes normalt ytterligere to eksamener.
- c) Bestemmelsene i a) og b) gjelder ikke for titlene Master of Business Administration, Executive Master of Business Administration og Master of Science. Kontinuasjonsordningen for studenter ved disse studiene fremgår av de særskilte reglene for disse studietilbudene, jfr. kap. IV.

§19 Sensur

- a) Eksamensbesvarelser skal ordinært sensureres av to uavhengige sensorer, hvorav den ene ikke har fast tilknytning til Handelshøyskolen BI.
- b) Det er adgang til å gi ulike deler av eksamen spesielle vekter. Vektene skal oppgis i oppgaveteksten og benyttes i sensureringen.
- c) Ved fornyet eksamen gjøres den beste karakteren gjeldende.
- d) Kandidater som trekker seg fra eksamen etter §23 f), får karakteren *Ikke Bestått*.

§20 Klage over sensurvedtak

- a) *Forskrift for begrunnelse og klage ved universitet og høyskoler* fastsatt av Kirke- og Undervisningsdepartementet, 19.januar 1973, gjelder tilsvarende.
- b) Er det gitt sensorveiledning skal denne være tilgjengelig for kandidatene samtidig med at sensuren for den aktuelle eksamensperiode er avsluttet.
- c) Kandidaten har rett til å få en redegjørelse for sensurvedtaket. Redegjørelsen gis muntlig eller skriftlig av en av sensorene. Kravet om slik redegjørelse må være saklig begrunnet og fremsettes innen to uker fra det tidspunkt nevnt i punkt b) over.

- d) Innholdet av sensurvedtaket kan påklages. Slik klage må fremsettes skriftlig innen en uke etter at redegjørelse for sensurvedtaket er avgitt. Ved gruppebesvarelser skal klagen signeres av alle kandidatene. Klagen skal behandles av en nemnd som opprettes av styret, eller den styret bemyndiger.
- e) Finner nemnda et påtakelig misforhold mellom eksamensprestasjon og sensurvedtak, fastsetter den ny karakter. Påtakelig misforhold foreligger når nemnden finner at den opprinnelig fastsatte karakter må endres med minst 0.3. Unntatt er eiendomsmeglerstudiets andre år der endringen må være minst 0.5 og Master of Science studiet der endringen må være minst 0.2. Endringen kan skje til gunst eller ugunst for kandidaten. Nemndas avgjørelse er endelig.
- f) Muntlige eksamener og klasseprestasjoner kan ikke påklages.
- g) Styret kan gi nærmere regler om begrunnelse, om klagens form og innhold, om frist for klagen, om klagenemndas sammensetning, hvilket organ klagen skal fremsettes for og hva som regnes som påtakelig misforhold etter denne reglen.
- h) Forøvrig gjelder reglene i Forvaltningslovens kapittel VI.

§21 Karakterer og vitnemål

- a) Karakterskalaen for enkelteksamener er 1.0, 1.1, 1.2 osv. inntil 6.0 med 1.0 som beste karakter. Dårligste karakter som godkjennes for bestått enkelteksamen er 4.0. Karakterintervallene for enkelteksamener er:
 - 1.0 - 1.9 Særdeles god
 - 2.0 - 2.5 Meget godt
 - 2.6 - 3.2 Godt
 - 3.3 - 4.0 Nokså godt
 - 4.1 - 6.0 Ikke bestått
- b) Kandidaten får ikke oppgitt tallkarakteren ved ikke bestått eksamen.
- c) Hovedkarakteren for avsluttet studium fastsettes med to desimalers nøyaktighet. For å få tildelt tittel/ avgangsvitnemål må hovedkarakteren ikke være dårligere enn 3.25. Unntaket er eiendomsmeglerstudiets andre år der kravet til hovedkarakter er 4.00. På vitnemålet vil karakterintervallene for hovedkarakter være:
 - 1.00 - 1.99 Særdeles god
 - 2.00 - 2.50 Meget godt
 - 2.51 - 3.25 Godt
- d) Skalaen 3.26 - 4.00 nyttes på eiendomsmeglerstudiet etter særskilte forskrifter.
 - 1) Hovedkarakteren beregnes på grunnlag av de vekttall som er fastsatt for de aktuelle studietilbud. For Handelshøyskolen BI - Senter for finansutdanning og revisorstudiet gjelder i tillegg spesielle krav som fremgår av de særskilte reglene for disse studiene.
 - 2) Dersom mer enn 20% av det normerte antall vekttall for gjeldende studium er godkjent fra andre undervisningsinstitusjoner, vil hovedkarakter normalt ikke bli gitt.
 - 3) For titlene Master of Business Administration, Executive Master of Business Administration, Master of Science og Master of Management in Change Management benyttes andre karakterskalaer slik det fremgår av de særskilte reglene for disse studietilbudene, jfr. kap. IV.

§22 Særlige regler for flervalgseksamen.

- a) Kandidaten skal benytte det utleverte svarark og følge den vedlagte veiledningen.
- b) Sensur av flervalgseksamen består i å kontrollere kandidatens valgte svaralternativ mot fasit. Sensorveiledning utarbeides ikke ved denne type eksamen.
- c) Ved klage over sensurvedtak skal kandidatens svarark på nytt kontrolleres mot fasit. Resultatet av kontrollen skal meddeles kandidaten skriftlig sammen med eventuell ny og endelig karakter.

§23 Ordensbestemmelser ved eksamen.

- a) Kandidaten skal være på plass i eksamenslokalet senest 15 minutter før tidspunktet for eksamensstart. Kandidater som møter etter at eksamen har begynt, eller som har fått skriftlig beskjed om å møte i et annet eksamenslokale, kan nektes adgang.
- b) Kandidater som har fått innvilget forlenget tid til eksamen, jfr. §16, må medbringe skriftlig bekreftelse på dette. Denne skal fremlegges på eksamen. Kandidater med forlenget tid må møte 20 minutter før eksamen begynner.
- c) Kandidater skal på oppfordring vise gyldig legitimasjon, jfr. §14b). Som gyldig legitimasjon regnes studiekort m/foto, førerkort, pass eller annet dokument med foto som godtas som offentlig legitimasjon. Kandidater uten gyldig legitimasjon kan vises bort fra eksamen.
- d) Bruk av hjelpemidler som ikke er tillatt, er å betrakte som fusk, jfr. §17. Kandidatene kan heller ikke låne hverandres hjelpemidler. Kandidaten er forpliktet til selv å orientere seg om hvilke hjelpemidler som er lovlig. Medbragte vesker etc. settes på anvist plass. Mobiltelefoner, personsøkere, pc, etc. tillates ikke i eksamenslokalet.
- e) Eksamenssettets forside beskriver hva settet inneholder. Det er kandidatens ansvar å kontrollere at disse opplysningene stemmer overens med det utleverte oppgavesettet. Kandidaten skal kun benytte de kladdeark og innføringsark som utdeles av eksamensinspektørene. Hvert innføringsark skal fylles ut med registreringsnummer, eksamenskode og sidenummerering. På første side skal i tillegg kursnavn og eksamenssted angis. Ved ordinære skriftlige eksamener kan blyant ikke benyttes til innføring. Innlevert kladd godtas ikke som besvarelse.
- f) Kandidater som trekker seg fra eksamen etter at oppgaven er utdelt, kan ikke forlate lokalet før en time er gått og fremmøtelisten er signert. Kandidaten vil i slike tilfeller få karakteren Ikke Bestått, jfr §19 d).
- g) Når kandidaten ønsker å forlate eksamenslokalet midlertidig, skal en av inspektørene varsles. Kandidaten blir sittende inntil inspektøren har gitt klarsignal. Ingen kan forlate eksamenslokalet før etter en time etter eksamensstart.
- h) Ved pause utenfor eksamenslokalet, plikter kandidaten å rette seg etter inspektørens anvisninger. Kandidaten skal ikke kommunisere med andre enn eksamensinspektørene, eller forlate eksamenslokalets nærmeste omgivelser.

Kapittel III

Andre bestemmelser

§24 Endringer

- a) Handelshøyskolen BI har til enhver tid rett til å iverksette endringer i bestemmelser som gjelder for institusjonen, herunder rett til å endre studieopplegg, tid og sted for undervisning, lærerkrefter, studieavgift, m.m., og å fravike de ulike publikasjoner fra de ulike enheter innenfor Handelshøyskolen BI.
- b) Endring av studieavgift skal godkjennes av styret ved Handelshøyskolen BI.
- c) Endringer i reglementer og andre bestemmelser skal godkjennes av styret ved Handelshøyskolen BI eller det organ styret bemyndiger.
- d) Endringer i studieplaner skal godkjennes av høyskolestyret ved Handelshøyskolen BI eller det organ høyskolestyret bemyndiger.
- e) Endringer skal gjøres kjent for studentene så raskt som mulig og på en hensiktsmessig måte.

§25 Forbehold

Handelshøyskolen BI tar forbehold om eventuelle trykkfeil i studieinformasjon, kursbeskrivelser og annen dokumentasjon som gjelder for det enkelte studium.

§26 Ikrafttredelse

Disse reglene trer i kraft den 1. juni 1998

Kapittel IV

Særskilte regler

§29 Særskilte regler for studier ved Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning

§29.1 Opptakskrav

- a) Opptak som student ved kurstilbudene ved Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning, skjer ved påmelding til kurs. Påmeldingen skal være fylt ut på dertil bestemt skjema, og må være mottatt av Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning innen den frist som fremgår av det aktuelle skjema.

Påmeldingen må være signert av kursdeltaker. I tillegg må arbeidsgiver signere dersom denne betaler hele eller deler av kursavgiften. Studieplassen er individuell og knyttet til den enkelte student. Studenten er selv informasjonsansvarlig overfor arbeidsgiver.

Påmeldingen er bindende for hele den normerte studietiden. Skulle det være uoverensstemmelser mellom krav til forkunnskaper og faktiske forkunnskaper, vil melding bli gitt.

- b) Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning følger reglene for studiekompetanse slik disse fremgår av det til enhver tid gjeldende rundskriv fra Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet "Forskrift om opptak til grunnutdanning ved universiteter og høyskoler" - Samordnet Opptak (SO), med følgende tillegg:
 - Kandidater som søker på grunnlag av diplom fra International Baccalaureate (IB) tilfredsstiller norskkravet til generell studiekompetanse når norsk A eller norsk B er tatt på minst subsidiary level

- Handelshøyskolen BI følger reglene i oversikten "Minimumskrav til utenlandsk utdanning ved immatrikulering ved norske universiteter" som er utarbeidet ved Universitetet i Oslo.
- c) ~~Søkere~~ uten generell studiekompetanse kan tas opp på enkeltkurs, men vil ikke få offentlig godkjente vekttall på kursene. Studenter som er tatt opp etter 1. Januar 1996 og som ikke har generell studiekompetanse, oppnår ikke grad eller tittel.

§29.2 Normert studietid

Normert studietid fremgår av de enkelte kursbeskrivelsene

§29.3 Frister for utmelding underveis

Utmeldingsfrist er 5. august når påmelding har funnet sted til høstsemesteret og 5. januar når påmelding har funnet sted til vårsemesteret.

§29.4 Eksamensavgift

~~For~~ studenter på økonomisk-administrative kurs er eksamensavgiften ikke inkludert i studieavgiften. På disse kursene betales en eksamensavgift pr. vekttall. Eksamensavgiften betales ved påmelding til eksamen.

For alle studenter ved Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning gjelder at eksamen skal avlegges i det semesteret som følger av normert studietid for det aktuelle kurset.

§29.5 Innsendingsoppgaver

- a) Innleveringsfrister
- Innsendingsoppgaver skal leveres til fastsatte tider. Lærer skal kontaktes dersom fristene ikke kan overholdes. I tilfeller der det er snakk om utsettelse utover en uke, skal også Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning ha beskjed. For sent innleverte innsendingsoppgaver vil ikke bli prioritert av lærer.

Utsettelse av innsendingsoppgave til etter at eksamen er avholdt, vil bare bli gitt i ekstraordinære tilfeller. Skriftlig søknad sendes Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning senest 14 dager før eksamen avholdes.

- b) Krav
- Samtlige innsendingsoppgaver må være mottatt og registrert ved Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning før eksamen avlegges. Dette betyr at alle obligatoriske oppgaver må være lærer i hende senest 14 dager før eksamen avholdes. Dersom dette ikke overholdes, regnes kurset automatisk som ikke fullført.

Kandidater som avlegger eksamen uten godkjente innsendingsoppgaver, vil ikke få eksamenskarakter. Kandidaten kan først fremstilles for ny eksamen når innsendingsoppgavene er godkjent.

- c) Karaktersetting
- For at innsendingsoppgavene skal godkjennes, må karakteren på hver enkelt besvarelse være 4.00 eller bedre. Hvis karakterkravet ikke er oppfylt, må studenten besvare ny oppgave. Studenten kan ikke påregne å besvare ny oppgave og avlegge eksamen før neste ordinære eksamen.

d) Samarbeid ved løsning

Innsendingsoppgaver kan besvares individuelt, eller i grupper på inntil tre studenter. Det er imidlertid ikke tillatt for flere grupper å samarbeide. Avdekkes det noen form for irregulært samarbeid, for eksempel avskrift av andres besvarelser, kilder uten kildehenvisning eller direkte "lån" av hele besvarelser fra tidligere, vil besvarelsen bli underkjent. Kandidaten(e) må besvare ny oppgave. Kostnadene ved utarbeidelse av ny oppgavetekst og retting må studenten selv dekke.

§29.6 Regler som omfatter studenter på spesialemner og studiekurs

a) Utsettelse

Dersom en student ønsker utsettelse, må begrunnet søknad om utsettelse sendes til Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning. Ved utsettelse skal studenten normalt fremstille seg til eksamen ved neste ordinære eksamen i faget.

b) Omkostninger og gebyr ved utsettelse

Ved utsettelse må det betales et administrasjonsgebyr. I tillegg kan de påløpe kostnader i tilknytning til avvikling av ny eksamen. Uansett grunn for utsettelse, vil Handelshøyskolen BI, Senter for finansutdanning forbeholde seg retten til å få innbetalt differansen mellom gammel og ny kursavgift.

Studenter som får utsettelse, plikter å holde seg ajour med eventuelt nytt studiemateriell og må selv anskaffe dette.

§29.7 Beregning av hovedkarakter etter studiemodell av 1988/89

- For å oppnå tittelen Diplomøkonom ~~BI~~ i bankfag må seks studiekurs samt diplomoppgave være bestått. I tillegg kreves at gjennomsnittskarakteren på eksamen for fire av de seks kursene må være 3.00 eller bedre
- I studiemodell av 1988/89 vil hovedkarakter normalt ikke bli gitt dersom ekstern utdanning inngår i tittelen

Forskrift om begrunnelse og klage ved universitets- og høyskoleeksamener

Fastsatt av Kirke- og undervisningsdepartementet 19. januar 1973
med hjemmel i kongelig resolusjon 5. desember 1969 om delegasjon m.v.
i forbindelse med Forvaltningslovens ikrafttredelse.

§ 1 Begrunnelse

Eksamenskandidat ved universitet eller høyskole har etter at sensur er falt, rett til å få en redegjørelse for sensurvedtaket av egne eksamensprestasjoner. Redegjørelsen gis av en av sensorene. Finner sensoren det hensiktsmessig, kan redegjørelsen gis skriftlig.

Er det gitt skriftlige retningslinjer for bedømmelsen (sensorveiledning), skal de være tilgjengelig for kandidaten etter at sensur er falt.

§ 2 Klage over innholdet av sensurvedtak

Klage over innholdet av sensurvedtak fremsettes skriftlig. Finnes klagen å være berettiget, endres vedtaket. I motsatt fall gis klageren en skriftlig begrunnelse for sensuren, og en frist på tre uker til å meddele om klagen opprettholdes.

Opprettholdes klagen, skal den behandles av en særskilt klagenemnd, som oppnevnes av styret, det høyeste organ ved institusjonen.

Examen philosophicum kan bare påklages når eksamen ikke er bestått. Muntlig eksamen, propedeutiske prøver og praktiske prøver kan ikke påklages. Er kretsen av fagkyndige i et fag så liten at styret ved institusjonen ikke anser det mulig å sammensette en klagenemnd med tilstrekkelig kyndighet, kan sensurvedtaket ikke påklages.

§ 3 Behandling i klagenemnda

Klagenemnda vurderer sensurvedtaket og begrunnelsen for det. Finner nemma et påtagelig misforhold mellom eksamensprestasjonen og eksamensresultatet, fastsetter den ny karakter. Endring kan skje til gunst eller ugunst for klageren. Nemndas avgjørelse er endelig. I fag der den endelige karakteren fastsettes etter at muntlig eksamen er avholdt, skal det før den nye karakteren fastsettes, avholdes ny muntlig prøve.

§ 4 Klage over saksbehandlingen

Klage over formelle feil ved eksamen eller eksamenssensur behandles av det høyeste organ ved institusjonen, eller av det klageorgan som dette gir fullmakt. Finner klageorganet feil som kan ha hatt betydning for utfallet, opphever det sensurvedtaket og bestemmer om det skal foretas ny sensur eller holdes ny prøve. Klageorganets avgjørelse er endelig.

§ 5 Fullmakt til å gi nærmere regler

Styret ved institusjonen kan gi nærmere regler om begrunnelse, om klagens form og innhold, om frist for klagen, om klagenemnda sammensetning, hvilket organ ved institusjonen klagen skal fremsettes for og hva som skal regnes som påtakelig misforhold etter §3.

For øvrig gjelder reglene i Forvaltningslovens kapittel IV.

Handelshøyskolen BI

Studietilbud studieåret 1999-2000



B

Returadresse:

Handelshøyskolen BI
Senter for finansutdanning
Eyvind Lyches vei 19A
Postboks 580
N-1302 Sandvika
Telefon 67 55 75 60

BI

Handelshøyskolen BI

Senter for finansutdanning